

Høyringsnotat

Lovavdelinga
Desember 2009
Snr.: 200907981

FORSLAG TIL LOVENDRINGAR FOR GJENNOMFØRING AV AVTALE OM OVERLEVERINGSPROSEDYRE MELLOM MEDLEMSSTATANE I DEN EUROPEISKE UNION OG ISLAND OG NOREG (ARRESTORDRE)

1.	Innleiing	2
2.	Hovudpunkt i forslaget til gjennomføring av avtalen om arrestordre.....	4
3.	Bakgrunnen for avtalen.....	4
4.	Nærmare om den europeiske arrestordren og Noreg og Island sine parallellavtalar	6
5.	Kort om nordisk arrestordre	7
6.	Oversikt over føresegnene i parallellavtalen.....	7
7.	Vilkår for utlevering og overlevering	11
7.1	Grunnvilkår.....	11
7.2	Avslagsgrunnar	12
7.2.1	Gjeldande rett. Systemet i avtalen.....	12
7.2.2	Overlevering av norske borgarar.....	13
7.2.3	Overlevering for politiske lovbrott.....	15
7.2.4	Dobbel strafflegging.....	16
7.2.5	Obligatoriske avslagsgrunnar i avtalen	19
7.2.6	Valfrie avslagsgrunnar	20
7.3	Spesialitetsprinsippet. Vidare overlevering/utlevering.....	22
7.4	Forholdet til menneskerettane.....	24
7.5	Betinga overlevering. Særlege vilkår for overlevering.....	25
8.	Prosedyrane for utlevering og overlevering.....	26
8.1	Krav til innhaldet i eit utleveringskrav og ein arrestordre etter avtalen	26
8.2	Mottak av utleveringskrav og arrestordrar	27

8.3	Undersøking, bruk av tvangsmiddel og rettane til den ettersøkte	27
8.4	Avgjerd om utlevering/overlevering.....	28
8.4.1	Gjeldande rett. Føresegnene i avtalen. Ordninga i dei andre nordiske landa....	28
8.4.2	Departementet si vurdering	30
8.4.3	Samtykke. Tilbakekalling av samtykke	31
8.5	Konkurrerende krav	32
8.6	Fristar for handsaming og iverksetjing av ein ikkje-nordisk arrestordre.....	33
8.7	Beslag og overlevering av ting	33
8.8	Transitt.....	34
9.	Overlevering til Noreg	34
9.1	Kompetansen til å ferde ut arrestordrar	34
9.2	Andre føresegner om overlevering til Noreg.....	35
10.	Gjennomføringa av andre avtaleføresegner	35
11.	Føresegner i avtalen som ikkje krev lovregulering.....	36
12.	Gjennomføring av trepartsavtalar med Sveits og Liechtenstein	36
13.	Endring i straffeprosessloven.....	37
14.	Økonomiske og administrative konsekvensar.....	38
15.	Forslag til lov om endringar i lov om nordisk arrestordre	39
15.1	Lovendringsforslaget.....	39
15.2	Lov om pågrepelse og overlevering for straffbare forhold – endra utgåve	49

1. Innleiing

Justisdepartementet sender med dette på høyring forslag til endringar i lov om pågriping og overlevering mellom dei nordiske statane på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre).

Forslaget gjennomfører avtale av 28. juni 2006 mellom Den europeiske union og Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom partane (heretter avtalen eller parallellavtalen). Avtalen er ein parallellavtale til EU sitt rammevedtak om den europeiske arrestordren og overleveringsprosedyrar mellom medlemsstatane av 13. juni 2002 (2002/584/RIA), heretter kalla den europeiske arrestordren eller rammevedtaket, som gjeld mellom EU sine medlemsstatar. Avtalen er også svært lik konvensjonen om nordisk arrestordre som er gjennomført i den vedtekne loven om nordisk arrestordre, sjå punkt 5.

Avtalen er underskriven med atterhald om samtykke frå Stortinget. Samtykke er nødvendig ettersom gjennomføring av avtalen krev lovendringar, jf. Grunnloven § 26 andre ledd.

Overlevering er, som utlevering, eit internasjonalt samarbeid som har som mål å hindre at lovbrutarar unndrar seg strafforfølgjing eller fullbyrding av dom ved å reise til eit anna land. Ved overlevering og utlevering blir mistenkte eller domfelte overført frå den staten han oppheld seg i til eit anna land ved bruk av tvang. Lovendringsforslaget inneheld føresegnar som vil erstatte lov om utlevering av lovbrutarar mv. 13. juni 1975 nr. 39 (utleveringsloven) kapittel I til IV for så vidt gjeld utlevering til og frå Noreg og medlemsstatane i Den europeiske union (EU). Etter utleveringsloven er det i utgangspunktet opp til skjønnet til norske styresmakter å avgjere om eit krav om utlevering skal godtakast eller ikkje – utleveringssystemet er fakultativt. Overfor statar som har slutta seg til Europarådet sin utleveringskonvensjon, blant desse alle medlemsstatane i EU, har Noreg likevel ei plikt etter folkeretten til å etterkome krav som ein ikkje kan nekte å etterkome etter føresegnene i konvensjonen, jf. konvensjonen artikkel 1, likevel slik at Noreg har tatt enkelte atterhald. Dette inneber i praksis at eit krav om utlevering frå ein av desse statane berre kan avvistast når det er heimel for dette i konvensjonen og dei atterhalda som er tekne til denne.

Behovet for ei ny utleveringsordning kjem blant anna av at kriminaliteten i aukande grad er grenseoverskridande og organisert. Ein effektiv kamp mot grenseoverskridande kriminalitet i eit område der ein kan reise fritt, set føre at det ikkje blir reist hindringar for etterforskning og strafforfølgjing i enkelte av statane. Slike statar vil elles lett bli ein fristad for lovbrutarar. Arrestordren vil samla sett innebære ei vesentleg forenkling samanlika med den noverande utleveringsordninga. Avtalen pålegg EU-statane, Island og Noreg å innføre eit overleveringssystem basert på gjensidig godkjenning av rettslege avgjerder. Etter avtalen pliktar Noreg å etterkome ein arrestordre om ikkje nekting er heimla i ein av dei obligatoriske eller fakultative avslagsgrunnane. Den forenkla overleveringsprosedyren som arrestordren innfører, vil vere ein viktig reiskap for strafforfølgjing over landegrensene. Overleveringssystemet vil med det bli eit meir effektivt verkemiddel i kampen mot grenseoverskridande kriminalitet. Den nye ordninga fører samstundes vidare høvet til rettsleg overprøving ved domstolane.

Omgrepet ”utlevering” er i avtalen bytt ut med ”overlevering” for å markere eit systemskifte. Ei tilsvarande omlegging er gjort både i den europeiske og den nordiske arrestordren. Rammevedtaket om den europeiske arrestordren bruker ”surrender” i staden for ”extradition”, noko som er blitt sett om til høvesvis ”overlevering” og ”utlevering” på norsk. Norske og islandske krav om overlevering blir ikkje kalla europeisk arrestordre, men berre arrestordre.

Avtalen nyttar ”utstedende rettsmyndighet” eller ”anmodende stat” om dei myndigheitene eller den staten som krev overlevering og ferder ut arrestordren. Myndigheitene i staten som mottek arrestordren blir i avtalen omtala som den ”utførende rettsmyndighet” eller det visast til staten som fullbyrder arrestordren. I notatet her nyttast iverksetjande eller utførande myndigheit om myndigheitene i staten som mottek arrestordren.

I høringsnotatet gjer ein også greie for status når det gjeld gjennomføringa av avtale mellom Noreg, Island og Sveits om Sveits si tilknyting til Schengen- og Dublin-samarbeidet (Trepartsavtalen) og behovet for framtidige lovendringar. Ein foreslår også ei ny føresegn i straffeprosessloven om fastsetjing av straffa etter utlevering eller overlevering frå utlandet for fullføring av straffedom i Noreg i tilfelle der utlevering er nekta for eitt eller fleire av tilhøva som er nemnde i domen.

2. Hovudpunkt i forslaget til gjennomføring av avtalen om arrestordre

Høyingsnotatet legg opp til at avtalen lovteknisk blir gjennomført i form av endringar i lov om nordisk arrestordre. Tittelen på loven foreslår ein å endre til lov om pågriping og overlevering for straffbare forhold på grunnlag av arrestordre (lov om arrestordre), og den reviderte loven skal etter forslaget gjelde både for arrestordrar etter avtalen mellom EU, Island og Noreg og for nordiske arrestordrar. Dei fleste av føresegnene i konvensjonen om nordisk arrestordre finn ein att i parallellavtalen, og reglane for dei to ulike typene arrestordrar vil i vesentlig grad vere samanfallande. Med regulering i same lov unngår ein oppattaking av likelydande eller tilnærma likelydande lovreglar, samtidig som skilnadene og likskapane mellom dei to typene arrestordrar kjem klart fram. For nordiske arrestordrar skal lovforslaget gjelde med dei særreglane som går fram av loven.

Det blir elles lagt opp til ei regulering som i stor grad vil svare til det som gjeld etter den europeiske arrestordren innanfor EU. Dette inneber blant anna at det for visse handlingar og på visse vilkår blir foreslått å fjerne kravet til dobbel strafflegging. Forbodet mot utlevering for politiske lovbrott foreslår ein heller ikkje ført vidare for overlevering på grunnlag av ein arrestordre. Vidare foreslår ein at det ikkje skal gjelde noko forbod mot å overlevere norske borgarar til EU-statane. Samstundes skal det gjelde enkelte særreglar ved overlevering av norske borgarar og personar som er busette her. I desse tilfella skal det for overlevering til strafforfølgjing kunne stillast vilkår om tilbakeføring hit for soning, og gjeld arrestordren fullbyrding av dom, skal han kunne avvisast mot at norske styresmakter forpliktar seg til sjølv å fullbyrde domen. Dessutan skal forelding etter norske reglar vere ein obligatorisk avslagsgrunn i desse tilfella.

Når det gjeld avslagsgrunnar elles, legg ein stort sett opp til å lovfeste dei avslagsgrunnane som avtalen opnar for, men slik at det for somme avslagsgrunnar skal vere opp til skjønnnet hos påtalemakta om dei skal gjerast gjeldande.

Departementet foreslår også ein særregel varetektsfengsling i samband med arrestordrar. Ein legg opp til at fengsling skal nyttast med mindre det ikkje er grunn til å frykte for at den pågripne vil unndra seg eller gjere overlevering vanskeleg.

Det blir i stor grad lagt opp til same saksbehandlingsreglar for både nordiske og ikkje-nordiske arrestordrar. Dette inneber at også ikkje-nordiske arrestordrar skal avgjerast av påtalemakta, med den forskjellen at det alltid skal vere retten som prøver om dei obligatoriske vilkåra for overlevering er til stades, anten det blir samtykt til overlevering eller ikkje. Samtykket skal i desse tilfella givast i retten, og ein foreslår at det ikkje skal kunne kallast tilbake.

3. Bakgrunnen for avtalen

Dagens prosedyrar og vilkår for utlevering av lovbrutarar i norsk lovgiving byggjer på den europeiske utleveringskonvensjonen av 13. desember 1957 (utleveringskonvensjonen) som Noreg ratifiserte i 1960, og to tilleggsprotokollar frå 1975 og 1978, også dei ratifiserte av Noreg. Alle medlemsstatane i EU er også tilslutta utleveringskonvensjonen. Konvensjonen inneber til dels omstendelege og tidkrevjande prosedyrar for utlevering. Utlevering til eller frå Noreg kan i enkelte tilfelle ta meir enn eitt år.

Parallelt med det europeiske samarbeidet basert på utleveringskonvensjonen har dei nordiske landa hatt eit utleveringssamarbeid basert på harmonisert lovgiving. Dette har gitt eit enklare og meir effektivt system for utlevering.

Dei seinare åra har EU vidareutvikla utleveringssamarbeidet. Dette har skjedd innan ramma av det strafferettslege samarbeidet i unionen. Schengen-konvensjonen 19. juni 1990, som gjennomfører Schengen-avtalen 14. juni 1985 om gradvis avskaffing av kontrollen på dei felles grensene, innførte føresegnar som supplerer og forenkler føresegnene i utleveringskonvensjonen (del III kapittel 4). Schengen-konvensjonen er bindande for Noreg gjennom samarbeidsavtale inngått 19. desember 1996 og er i norsk rett gjennomført blant anna i utleveringsloven § 17 a om forenkla utleveringsprosedyre ved samtykke.

I tillegg til Schengen-regelverket har EU utarbeidd to konvensjonar om utlevering mellom medlemsstatane i Den europeiske union som begge forenkler og effektiviserer prosedyren i utleveringssaker: konvensjon om forenkla utleveringsprosedyre mellom medlemsstatane i Den europeiske union av 10. mars 1995, og konvensjon om utlevering mellom medlemsstatane i Den europeiske union av 27. september 1996. Sistnemnde gir materielle vilkår for utlevering og innskrenkar høvet til å avslå utleveringskrav. Schengen-konvensjonen og dei to utleveringskonvensjonane har i stor grad samanfallande føresegnar. Begge regelsett legg opp til ein forenkla prosedyre når den som blir kravd utlevert, samtykkjer, og begge opnar for direkte oversending av utleveringskrav utanom diplomatiske kanalar.

I samband med at EU-landa i 1997 reviderte sitt traktatgrunnlag, noko som resulterte i Amsterdam-traktaten, vedtok EU-landa å integrere Schengen-samarbeidet i EU.

Etter at Amsterdam-traktaten tok til å gjelde, er det øvste organet i Schengen-samarbeidet, Eksekutivkomiteen, erstatta av EU sitt råd. Nye Schengen-reglar blir etter dette vedtekne av Rådet. Noreg og Island har som ei følge av dette inngått ein avtale med EU sitt råd om Island og Noreg si tilknytning til gjennomføringa, bruken og vidareutviklinga av Schengen-regelverket.

Den 27. februar 2003 vedtok EU sitt råd at heile konvensjonen om forenkla utleveringsprosedyre og artiklane 1, 2, 6, 8, 9 og 13 i konvensjonen om utlevering mellom medlemsstatane i Den europeiske union skulle sjåast på som ei vidareutvikling av Schengen-konvensjonen kapittel 4 om utlevering. Etter avtalen med EU sitt råd har Noreg som utgangspunkt plikt til å gjennomføre dei konvensjonsforpliktingane som er relevante i høve til Schengen-avtalen, i norsk rett.

Rammevedtaket om den europeiske arrestordren og overleveringsprosedyrar mellom medlemsstatane vart treft av EU sitt ministerråd 13. juni 2002. Arrestordren erstattar alt anna regelverk om utlevering av lovbrytarar EU-statane imellom, inkludert reglane i Schengen-konvensjonen og EUs to konvensjonar om utlevering med verknad frå 1. januar 2004. Den europeiske arrestordren vart, i motsetnad til konvensjonen om forenkla utleveringsprosedyre og delar av konvensjonen om utlevering mellom medlemsstatane i EU, ikkje vurdert til å vere ei vidareutvikling av Schengen-regelverket. Noreg og Island fekk likevel tilbod om forhandlingar med EU om ein overleveringsavtale basert på arrestordren. Slike forhandlingar vart innleidde i 2003. I lys av desse forhandlingane vart det ikkje utarbeidd lovforslag om gjennomføring i norsk rett av EU sine utleveringskonvensjonar frå 1995 og 1996, ettersom avtalen det vart forhandla om, ville erstatte desse to konvensjonane. Også gjennomføringa av

trepartsavtalen mellom Noreg, Island og Sveits om Sveits si tilknytning til Schengen- og Dublin-samarbeidet vart utsett til gjennomføringa av avtalen om arrestordre, sjå punkt 12.

4. Nærmare om den europeiske arrestordren og Noreg og Island sine parallellavtalar

EU sitt rammevedtak om arrestordren representerer eit systemskifte i forhold til det tradisjonelle utleveringssystemet. Vedtaket byggjer blant anna på prinsippet om gjensidig godkjenning, noko som inneber at ei rettsleg avgjerd i ein medlemsstat skal gjennomførast i ein annan medlemsstat utan nærmare prøving av avgjerda treft i den første staten. Som hovudregel pliktar derfor medlemsstatane å etterkome ein europeisk arrestordre, om ikkje ein av de nærmare oppgitte avslagsgrunnane ligg føre.

Rammevedtaket etablerer også på andre måtar eit enklare og meir effektivt system for overlevering av lovbrutarar mellom statane enn det tradisjonelle utleveringssystemet. Klassiske grunnar for å nekte utlevering, blant anna forbod mot å utlevere eigne statsborgarar og krav om at forholdet skal vere straffbart også i den staten som er beden om å utlevere ein person, er heilt eller delvis avskaffa. Like viktig for å oppnå eit meir effektivt system er at dei prosessuelle reglane er forenkla samanlikna med føresegnene i dei tradisjonelle utleveringsavtalane. Denne nye prosessen, som synest å vere inspirert av den noverande nordiske utleveringsordninga, byggjer på direkte kommunikasjon mellom domstolane/påtalemakta i statane. Dei sentrale styresmaktene (justisdepartementa) skal ikkje lenger treffe vedtak i slike saker, og enkeltsaker skal ikkje lenger handsamast på politisk nivå. Det er også sett relativt korte tidsfristar for avgjerd og gjennomføring av overleveringskrav. Rammevedtaket har ført til at overlevering for straffbare forhold mellom EU-statane i dag skjer i større utstrekning og monaleg raskare enn tidlegare. Ein evalueringsrapport frå 2009 seier at overleveringstida innan EU no er på under 40 dagar.

Parallellavtalen som Noreg og Island har inngått med EU, har sterke likskapsdrag med EU sitt rammevedtak. Avtalen byggjer også på prinsippet om gjensidig godkjenning av rettslege avgjerdar. Han inneheld føresegnar om når ein arrestordre skal avvisast, og han inneheld også enkelte fakultative avslagsgrunnar som det er opp til den enkelte staten å avgjere om dei ønskjer å nytte. Prosedyrane for overlevering er forenkla. Krav om overlevering skal sendast på eit særskilt skjema og utvekslast mellom rettsstyresmaktene. Avgjerda om overlevering skal også som utgangspunkt treffast av ei rettsleg styresmakt, noko som inneber at departementet som utgangspunkt ikkje lenger skal ha noka rolle i utleveringsprosessen.

Parallellavtalen er likevel ikkje like omfattande som han ville ha vore om Noreg skulle tatt del i den europeiske arrestordren. For det første er det mogleg for statane å reservere seg mot enkelte substansielle føresegnar i avtalen. Statane kan reservere seg mot å overlevere eigne statsborgarar og for politiske brottsverk. Mens hovudregelen i den europeiske arrestordren er at det ikkje kan krevjast dobbel strafflegging for å overlevere ein person for ei rad opplista typar brottsverk, er hovudregelen i den norsk/islandske avtalen at overlevering ikkje skal skje dersom det brottsverket som ligg til grunn for kravet, ikkje er straffbart i den staten som mottek kravet. Det er likevel mogleg å erklære at kravet om dobbel strafflegging ikkje skal gjelde for dei handlingane som er unnatekne frå kravet i rammevedtaket.

Det er også nedfelt enkelte særlege prosessuelle reglar i parallellavtalen. Blant anna er det opna for at statane kan erklære at justisdepartementa framleis skal vere den kompetente

styresmakta til å ta imot og avgjere ein arrestordre. EU sine medlemsstatar kan også erklære at dei i visse saker vil fråvike tidsfristane som er sette i konvensjonen. Dersom ein medlemsstat gir ei slik erklæring, kan Noreg og Island gjere bruk av dei same tidsfristane overfor desse landa.

5. Kort om nordisk arrestordre

Danmark, Finland og Sverige har sidan 2002 vore tilslutta den europeiske arrestordren. I lys av dette vart det i det nordiske justisministtermøtet på Svalbard 25. juni 2002 vedteke at dei nordiske, uniforme lovane om utlevering av lovflytjarar skulle reviderast. Føresetnaden for revisjonen var at den nordiske utleveringsordninga i alle samanhengar skulle bli minst like vidtrekkande og effektiv som den europeiske arrestordren.

Konvensjonen om nordisk arrestordre vart vedteken og underskriven i 2005 og er gjennomført i norsk rett ved lov 19. september 2008 nr. 77 om pågriping og overlevering mellom dei nordiske statar på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre). Også denne konvensjonen byggjer på prinsippet om gjensidig godkjenning av rettsavgjerder i andre land. I tillegg går han på fleire punkt lenger enn den europeiske arrestordren i å påleggje statane plikter som effektiviserer overleveringsprosessen. For det første inneheld ikkje den nordiske konvensjonen strafferammekrav: Ein nordisk arrestordre kan ferdast ut for alle forhold som etter lovgivinga i det landet som ferdar ut arresten, kan straffast med fridomsstraff eller annan fridomsinnskrenkande reaksjon, eller når det ligg føre dom på slik straff. Den nordiske arrestordren krev heller ikkje dobbel strafflegging, slik utgangspunktet framleis er etter avtalen artikkel 3 nr. 2.

Det er også færre valfrie grunnar til å avslå ein nordisk arrestordre. Den nordiske konvensjonen opnar heller ikkje for at statane kan nekte å overlevere for straffbare handlingar av politisk art eller å nekte overlevering av eigne statsborgarar, likevel slik at det på desse to punkta gjeld særlege reglar om overlevering til og frå Island. Utgangspunktet etter den nordiske arrestordren er vidare at den som blir overlevert, også kan strafforfølgjast for handlingar som har skjedd før det forholdet som ligg til grunn for overleveringa, mens parallellavtalen med EU fører vidare regelen om at strafforfølgging ikkje kan skje for slike handlingar (spesialitetsprinsippet, sjå punkt 7.3) med visse modifikasjonar. Den nordiske arrestordren gir dessutan uavgrensa høve til overlevering vidare til andre nordiske land, med enkelte særreglar for Island. For ein nordisk arrestordre gjeld også kortare fristar for vedtak om iverksetjing og for sjølv overleveringa.

Per i dag har Noreg, Danmark og Finland ratifisert konvensjonen om nordisk arrestordre, mens ratifikasjon står att for Sverige og Island sin del. Konvensjonen er derfor ikkje sett i kraft. Førebels er derfor heller ikkje den norske gjennomføringsloven, lov om nordisk arrestordre, verksam i forhold til dei andre nordiske statane.

6. Oversikt over føresegnene i parallellavtalen

Avtalen er inndelt i fire kapittel:

Kapittel 1 inneheld alminnelege prinsipp for avtalen, kapittel 2 gjeld prosedyrar for overlevering, kapittel 3 handlar om verknader av overlevering, og kapittel 4 har alminnelege føresegner og slutføresegner.

Forordet uttrykkjer blant anna eit ønske om å betre det rettslege samarbeidet i kriminalspørsmål og å effektivisere ordningane for overlevering av mistenkte og straffedømde. I forordet uttrykkjer også partane sin gjensidige tillit til kvarandre sine rettssystem og avtalepartane si evne til å garantere rettferdig rettargang. Det blir også understreka at avtalen respekterer grunnleggjande rettar, særleg den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Artikkel 1 skildrar føremålet med avtalen. Føremålet er å betre systemet for overlevering med omsyn til rettsforfølging eller domsfullbyrding mellom på den eine sida medlemsstatane i EU og på den andre sida Noreg og Island. Artikkelen slår også fast at avtalen ikkje innskrenkar pliktene som følgjer av den europeiske menneskerettskonvensjon, og at partane skal kunne avslå ein arrestordre som det er grunn til å tru at han er utferda med sikte på forfølging eller straff på grunnlag av ein person sitt kjønn, rase, religion, etniske opphav osv.

Artikkel 2 definerer enkelte sentrale omgrep som blir nytta i avtalen, mellom desse arrestordre.

Artikkel 3 gjer greie for det materielle bruksområdet for avtalen. Etter artikkel 3 nr. 1 kan ein arrestordre ferdast ut dersom lovbrottet som ligg til grunn for at personen krevst overlevert, kan føre til fridomsstraff på minst tolv månader. Dersom personen blir kravd overlevert for soning, skal den idømde straffa vere minst fire månader.

Artikkel 3 nr. 2 slår fast at overlevering ikkje skal skje dersom det forhold personen krevst overlevert for, ikkje er straffbart i den iverksetjande staten (prinsippet om dobbel strafflegging). Føresegna skil seg frå den europeiske arrestordren der hovudregelen er at ein ikkje kan krevje dobbel strafflegging for ei rad opplista lovbrott dersom lovbrottet som ligg til grunn for arrestordren har ei strafferamme på minst tre år i den utferdande staten. I andre tilfelle kan overlevering også etter den europeiske arrestordren gjerast avhengig av dobbel strafflegging.

Kravet til dobbel strafflegging i nr. 2 blir likevel modifisert i nr. 3 som bestemmer at dette ikkje kan gjerast gjeldande dersom arrestordren er ferda ut på grunnlag av visse terrorhandlingar og enkelte andre handlingar som ledd i organisert kriminalitet. Vidare gir nr. 4 ein stat høve til å erklære at prinsippet om dobbel strafflegging ikkje skal gjerast gjeldande på visse vilkår og for nærmare oppgitte handlingar. Ei slik erklæring kan gjerast avhengig av resiprositet (tilsvarande regulering hos den andre parten).

Artikkel 4 fastset i kva tilfelle ein arrestordre skal avvisast. Ein arrestordre skal avvisast dersom det er gitt amnesti i den iverksetjande staten, dersom det ligg føre ein endeleg dom i ein stat for dei same forholda og straffa i tilfelle domfelling er fullført, under fullføring eller ikkje lenger kan fullførast, eller dersom den ettersøkte var under den kriminelle lågalderen i den iverksetjande staten da lovbrottet skjedde.

Artikkel 5 inneheld ei liste over dei fakultative avslagsgrunnane. Det er opp til den enkelte staten å avgjere om han skal avslå å etterkome ein arrestordre fordi ein av de fakultative avslagsgrunnane ligg føre, og om avslagsgrunnane skal lovfestast som obligatoriske avslagsgrunnar eller om det skal vurderast i det enkelte tilfellet om avslagsgrunnen skal nyttast eller ikkje.

Utgangspunktet i *artikkel 6* er at ein arrestordre ikkje kan avvisast med grunngevinga at den iverksetjande staten meiner forholdet er eit politisk lovbrott. Statane kan likevel erklære at dei trass i dette kan kome til å avslå ein arrestordre med denne grunngevinga. Dersom ein stat har gitt ei slik erklæring, kan dei andre statane også avslå på dette grunnlaget. Ein arrestordre som grunnar seg på visse nærmare oppgitte terrorhandlingar, kan likevel aldri avvisast med den grunngevinga at det er snakk om eit politisk lovbrott.

Artikkel 7 slår fast at ein arrestordre som utgangspunkt ikkje skal kunne avvisast på det grunnlaget at den ettersøkte er borgar av staten. Også her er det gitt høve til å erklære at ein ikkje vil overlevere egne statsborgarar, eventuelt berre på bestemte vilkår. Dei andre statane kan da på tilsvarende måte avslå eit krav som gjeld egne borgarar, eventuelt stille tilsvarende vilkår for overlevering (resiprositet).

Artikkel 8 gir høve til å setje visse vilkår for overlevering. Det kan krevjast at den utferdande staten sørgjer for at den ettersøkte får høve til å krevje saka handsama på nytt i tilfelle der den opphavlege domen eller avgjerda vart avsagd in absentia, dersom vedkomande ikkje var innkalla til det aktuelle rettsmøtet. Er det høve til å straffe den overleverte med fridomstap på livstid, kan overleveringa gjerast avhengig av at den utferdande staten går god for at den vil vurdere straffa eller tiltaket på oppmoding eller seinast etter 20 år. Den iverksetjande staten kan også setje som vilkår at ein person som krevst overlevert til strafforfølgjing, og som er statsborgar av eller busett i staten, blir tilbakeført til den iverksetjande staten for soning.

Artikkel 9 handlar om utpeiking av kompetent utferdande og utførande rettsmyndigheit. Utgangspunktet er at den kompetente myndigheita skal vere ei rettsmyndigheit, og at ein arrestordre ikkje skal handsamast av justisdepartementa. Nr. 2 opnar likevel for at statane kan utpeike justisministeren som iverksetjande styresmakt.

Artikkel 10 handlar om utpeiking av sentralmyndigheit.

Artikkel 11 set krav til innhaldet i og forma på arrestordren. Som vedlegg til konvensjonen følgjer eit skjema for utfylling av opplysningane nemnde i artikkel 11. Skjemaet skal fyllast ut av kompetent styresmakt, og det utgjer ein arrestordre.

Kapittel 2 skildrar overleveringsprosedyrane.

Artikkel 12 bestemmer korleis ein arrestordre skal setjast fram. Den utferdande myndigheita kan anten sende arrestordren til den kompetente myndigheita i den iverksetjande staten eller registrere den ettersøkte i Schengen informasjonssystem (SIS).

Artikkel 13 inneheld meir detaljerte reglar om oversending av arrestordren og pålegg den utferdande myndigheita ei viss plikt til å undersøkje kven som er kompetent myndigheit. Arrestordren kan formidlast via Interpol dersom SIS ikkje kan nyttast.

Artikkel 14 har føresegner om dei krava den ettersøkte har på informasjon, juridisk bistand og tolk.

Artikkel 15 har reglar om fengsling og forvaring i påvente av eit vedtak om overlevering. Varetektsfengsling og varetektssurrogat skal nyttast i samsvar med nasjonale reglar.

Artikkel 16 handlar om samtykke til overlevering og samtykke til rettsforfølgjing for andre straffbare forhold som har skjedd før overlevering (avkall på spesialitetsprinsippet).

Artikkel 17 gir ein pågripen som ikkje samtykkjer til overlevering, rett til å uttale seg om ein arrestordre.

Artikkel 18 bestemmer at den iverksetjande myndigheita kan innhente supplerande opplysningar frå den utferdande myndigheita ved behov. Vidare slår føresegna fast at avgjerda om overlevering skal treffast innan dei fristane og på dei vilkåra som går fram av konvensjonen.

Artikkel 19 stiller opp retningslinjer for korleis ei avgjerd skal treffast i tilfelle der fleire statar ønskjer den same personen overlevert eller utlevert. I desse tilfella er det opp til den iverksetjande rettsmyndigheita å avgjere kva for arrestordre eller utleveringskrav som skal etterkomast. Ved vurderinga skal ein leggje vekt på alle omstende, særleg åstaden for dei straffbare handlingane, kor alvorlege forholda er, datoar for arrestordrane og om arrestordren er utferda med sikte på rettsforfølging eller straffullbyrding.

Artikkel 20 inneheld fristar og prosedyrar for iverksetjinga av ein arrestordre.

EU er på vegner av ein eller fleire av sine medlemsstatar gitt høve til å erklære at fristane for overlevering i tilfelle der det ikkje er gitt samtykke til overlevering, ikkje skal gjelde i visse tilfelle. EU har likevel erklært at alle medlemsstatane vil nytte dei same fristane i samband med overlevering til Noreg og Island som ved overlevering til andre medlemsstatar.

Artikkelen stiller også opp eit grunngivingskrav for avslag på ein arrestordre.

Artikkel 21 har reglar om avhøyr og mellombels overføring i påvente av vedtak om fullbyrding av ein arrestordre. Etter nr. 1 pliktar den utførande rettsmyndigheita anten å samtykke til at den som arrestordren gjeld, blir avhøyr, eller å overføre vedkomande mellombels til den utferdande staten. Nr. 2 og 3 oppgir at vilkåra for og varigheita av overføring skal fastsetjast mellom dei aktuelle statane, og at vedkomande skal kunne returnere til den utførande staten for å oververe rettsforhandlingar som gjeld arrestordren.

Artikkel 22 stiller opp reglar for avhøyr av den arrestordren gjeld, og som blir gjennomført av den oppmodande staten i samsvar med artikkel 21 nr. 1 (a).

Artikkel 23 gir særreglar for dei tilfella der den ettersøkte har privilegium eller immunitet.

Artikkel 24 fastslår at dersom den ettersøkte er overlevert eller utlevert til den iverksetjande staten frå ein tredjestat, må den iverksetjande myndigheita respektere eventuelle forbod mot vidare overlevering, og eventuelt søkje å innhente samtykke til vidare overlevering.

Artikkel 25 pålegg den iverksetjande myndigheita straks å underrette den utferdande myndigheita om avgjerda.

Artikkel 26 oppstiller fristar for overlevering av den ettersøkte etter at endelig avgjerd om fullbyrding av arrestordren er treft.

Artikkel 27 har reglar om utsett eller (mellombels) overlevering på vilkår i tilfelle der vedkomande er under rettsforfølging eller sonar ein dom i den iverksetjande staten.

Etter *artikkel 28* er det ikkje nødvendig å søkje om løyve for transitt av ein person som skal overleverast frå ein stat til ein annan når transittstaten har motteke nærmare oppgitte opplysningar om den som blir overlevert. Ein stat som har erklært at han ikkje vil overlevere eigne statsborgarar, jf. artikkel 7 nr. 2, kan nekte transitt av eigne borgarar eller setje nærmare

vilkår for transitten. Føresegna gir også nærmare prosessuelle reglar for fremje av transittkrav. Føresegna gjeld ikkje ved lufttransport utan planlagd mellomlanding. Ho skal gjelde så langt det passar for utlevering med ein tredjestat.

Kapittel 3 har reglar om verknadene av overlevering.

Artikkel 29 har reglar om varetektsfrådrag.

Artikkel 30 regulerer rettsforfølging for andre lovbrott som har skjedd forut for overleveringa (spesialitetsprinsippet).

Artikkel 31 stiller opp reglar for overlevering vidare eller utlevering vidare for lovbrott som har skjedd forut for den handlinga vedkomande opphavleg er overlevert for.

Artikkel 32 gir reglar om beslag og overlevering av gjenstandar.

Artikkel 33 har reglar om fordelinga av kostnader i samband med arrestordren.

Kapittel 4 inneheld alminnelege føresegner og slutføresegner.

Artikkel 34 gjeld forholdet til andre internasjonale plikter.

Artikkel 35 inneheld overgangsreglar. Hovudregelen er at krav om utlevering som er mottekne før avtalen trer i kraft, skal handsamast etter dei noverande reglane for utlevering, mens arrestordrar mottekne etter iverksetjinga av avtalen skal handsamast etter denne konvensjonen. Statane kan likevel erklære at ein arrestordre utferda på grunnlag av handlingar som har skjedd før iverksetjinga av konvensjonen, skal handsamast etter dei gamle reglane om utlevering.

Artikkel 36 fastslår at kvar stat kan vise ein tvist om bruken eller tolkinga av avtalen til eit møte mellom representantar for regjeringane i medlemsstatane i EU og Noreg og Island.

Etter *artikkel 37* pliktar avtalepartane å følgje med på rettspraksis i EF-domstolen og i dei kompetente domstolane i Noreg og Island for å sikre ein mest mogleg einsarta bruk og tolking av konvensjonen. Det skal skipast ein mekanisme for å sikre jamleg utveksling av slik rettspraksis.

Artikkel 38 har føresegner om underretning, erklæringar og iverksetjing. Statar som blir medlemmer av EU etter at avtalen er sett ut i livet, vil automatisk bli bundne av avtalen, jf. *artikkel 39*.

I høve til *artikkel 40* skal avtalen gjennomgåast fem år etter at han har trådd i kraft.

Artikkel 41 regulerer oppseiing av avtalen.

Generalsekretæren i EU er depositar for avtalen, jf. *artikkel 42*.

7. Vilkår for utlevering og overlevering

7.1 Grunnvilkår

Både utleveringsloven og parallellavtalen krev at handlinga som ligg til grunn for kravet om utlevering eller for arrestordren, skal ha ein viss alvorsgrad. Etter utleveringsloven § 3 nr. 1 kan utlevering til strafforfølging som utgangspunkt berre skje når handlinga etter norsk lov kan gi fengsel i meir enn eitt år. Ein arrestordre kan etter *artikkel 3* nr. 1 utferdast for

handlingar som i utferdarlandet kan medføre fridomsstraff eller anna tap av fridom i tolv månader eller meir. Den viktigaste skilnaden er derfor at utleveringsloven viser til norske strafferammer, mens det etter parallellavtalen er strafferammene i utferdarlandet som avgjer om strafferammekravet er oppfylt.

Både etter utleveringsloven § 3 nr. 1, europarådskonvensjonen artikkel 2 nr. 1, og avtalen artikkel 3 nr. 1 er utlevering/overlevering til fullbyrding avhengig av at det ligg føre dom på fridomsstraff eller tap av fridom i minst fire månader (etter utleveringsloven må kravet til strafferamme på meir enn eitt år vere oppfylt også i desse tilfella). Gjeld kravet fleire straffbare forhold, er det nok at kravet til strafferamme eller dom med straff er oppfylt for ei av handlingane, såframt dei andre handlingane kan straffast med tap av fridom både etter norsk rett og etter den framande staten sin lov, jf. utleveringsloven § 3 nr. 3.

Departementet foreslår at dei grunnleggjande vilkåra for overlevering på grunnlag av ein arrestordre omfatta av avtalen, blir lovfesta i ny § 3 første ledd.

7.2 Avslagsgrunnar

7.2.1 Gjeldande rett. Systemet i avtalen

Etter utleveringsloven kan eit utleveringskrav avvisast utan nærmare grunngiving, sjølv om vilkåra for utlevering i og for seg er oppfylte – utleveringssystemet er som tidlegare nemnt fakultativt. I tillegg følgjer det av utleveringsloven at eit krav i visse tilfelle skal nektast. Dette gjeld for det første dersom den som er kravd utlevert, er norsk statsborgar, jf. § 2, eller dersom korkje handlinga som ligg til grunn for utleveringskravet, eller ei tilsvarande handling, blir straffa etter norsk rett, jf. § 3 nr. 1 (krav til dobbel strafflegging). Som utgangspunkt kan utlevering heller ikkje skje for politiske lovbrott, jf. § 5. Noreg er likevel konvensjonsplikta til ikkje å sjå på visse typar lovbrott som politiske, for eksempel dei lovbrotta som er omfatta av artikkel 1 i Europarådet sin konvensjon 27. januar 1977 om kamp mot av terrorisme. Dessutan skal ingen bli utlevert om det vil kome i strid med grunnleggjande humanitære omsyn, jf. § 7, eller dersom det reknast å vere alvorleg fare for at vedkomande på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller politiske forhold elles vil bli utsett for forfølgning som rettar seg mot hans liv eller fridom eller på anna vis har alvorlig karakter, jf. § 6.

Dersom det i Noreg er avsagt dom, vedteke førelegg eller gitt påtaleavkall for same handling, er også dette til hinder for utlevering (ne bis in idem - § 8 første ledd nr. 1). Det same gjeld som utgangspunkt når forfølginga er innstilt, jf. § 8 første ledd nr. 2. Utleveringsloven avgrensar også høvet til utlevering i tilfelle der saka har vore gjenstand for strafforfølgning i ein tredje stat. Utlevering skal som hovudregel heller ikkje skje dersom høvet til strafforfølgning eller strafffullbyrding er forelda etter norsk rett, jf. § 9. Ved utlevering innanfor Schengen-samarbeidet er det reglane om avbryting av foreldingsfristen i den staten som krev utlevering som skal nyttast.

Av utleveringsloven § 10 nr. 2 følgjer det dessutan at ved utlevering til strafforfølgning skal retten ta stilling til om det ligg føre skilleg grunn til mistanke om skuld. Noreg har ved reservasjon til utleveringskonvensjonen artikkel 12 teke atterhald om at det kan bli kravd bevis for skuld hos vedkomande. Normalt legg norske styresmakter likevel til grunn den utanlandske domstolen si vurdering av mistankekravet. Noreg kan dessutan inngå

folkerettslege avtalar om at utanlandske domstolsavgjerder skal godtakast som grunnlag for utlevering utan nærmare prøving av skuldspørsmålet, jf. § 10 nr. 3.

Avtalen pålegg som nemnt partane å avskaffe det fakultative utleveringssystemet i og med at arrestordren som utgangspunkt skal setjast ut i livet dersom visse vilkår er oppfylte. Ettersom avtalen byggjer på gjensidig godkjenning av rettslege avgjerder i andre land, skal det ikkje skje noka prøving av desse avgjerdene.

Som nemnt i innleiinga opnar avtalen likevel for enkelte atterhald og særlege erklæringar, jf. punkt 7.2.2 - 7.2.4 nedanfor. I tillegg inneheld han både obligatoriske og valfrie avslagsgrunnar. Fordi ein arrestordre ikkje skal kunne avslåast etter skjønn, blir rekkevidda av avslagsgrunnane avgjerande for om ein arrestordre kan avslåast. Dette må det takast omsyn til når ein skal vurdere om avslagsgrunnane i avtalen skal lovfestast som obligatoriske eller valfrie avslagsgrunnar i den norske gjennomføringsloven.

7.2.2 Overlevering av norske borgarar

7.2.2.1 Gjeldande rett. Retten i andre land. Føresegnene i avtalen

Utleveringsloven § 2 forbyr utlevering av norske statsborgarar til ein framand stat, noko den europeiske utleveringskonvensjon artikkel 6 opnar for. Ettersom Noreg ikkje utleverer eigne borgarar, er norske styresmakter konvensjonsplikta til, etter krav frå den oppmodande staten, å overlate saka til kompetente norske styresmakter for strafforfølgning.

EUs rammevedtak tillèt ikkje statane å nekte overlevering av eigne borgarar. Derfor kan korkje Danmark, Sverige eller Finland nekte overlevering til andre EU-statar på dette grunnlaget. Heller ikkje etter lov om nordisk arrestordre kan ein arrestordre avslåast med den grunngevinga at den som blir kravd overlevert, er norsk statsborgar. Lov om nordisk arrestordre gir likevel høve til å stille som vilkår for overlevering av norske statsborgarar til strafforfølgning i eit anna nordisk land at personen sendast tilbake til Noreg for soning (§ 7).

Også etter avtalen er utgangspunktet at ein arrestordre ikkje skal avslåast med den grunngevinga at den ettersøkte er borgar av staten (artikkel 7 nr. 1). Avtalepartane kan likevel erklære anten at eigne borgarar ikkje vil bli overleverte i det heile teke, eller at dei berre vil bli overleverte på bestemte vilkår. Det følgjer dessutan av artikkel 8 nr. 3 at det ved overlevering av eigne borgarar til strafforfølgning kan stillast som vilkår at vedkomande blir bringa attende for soning.

7.2.2.2 Departementet si vurdering

Noreg si tilknyting til Schengen-samarbeidet inneber at norske borgarar kan bevege seg fritt innan Schengen-området utan å vere underlagde noka form for systematisk grensekontroll. EØS-avtalen inneber vidare at norske borgarar på nærmare vilkår kan reise til og opphalde seg i andre statar som er omfatta av EØS-avtalen. Ein verknad av at personar i aukande grad reiser til, oppheld seg og buset seg utanlands for kortare eller lengre tid, er auka grenseoverskridande kriminalitet, jamvel i form av saker med tiltalte frå fleire ulike land. Ein kan hevde at ein naturleg konsekvens av desse utviklingstrekk er at norske borgarar bør ha plikt til å møte for domstolane i det landet der eventuelle straffbare lovbrott har skjedd. Å

strafforfølgje i Noreg for handlingar som har skjedd i utlandet, kan vere vanskeleg og i praksis uaktuelt, sjølv om norske jurisdiksjonsreglar formelt gir vidt høve til å strafforfølgje nordmenn for handlingar gjorde i utlandet.

Men om norske borgarar skal kunne overleverast, bør det stillast visse krav til rettssystemet og dei straffeprosessuelle reglane i landet som krev overlevering. I tillegg bør ikkje skilnadane mellom straffelovgivinga elles i landa vere for store. Rettslikskapen mellom dei nordiske landa er ein av grunnane til at desse landa lenge har vore villige til å utlevere eigne borgarar til kvarandre.

Rettslikskapen mellom Noreg og medlemsstatane i EU, også dei ikkje-nordiske medlemsstatane, blir stadig større, blant anna som følgje av langvarig samarbeid innanfor Europarådet. Dette samarbeidet har leidd til ei rekkje strafferettslege konvensjonar som strafferettsleg konvensjon mot korrupsjon, datakrimkonvensjonen, konvensjon om førebygging av terrorisme, menneskehandelskonvensjonen, og konvensjon om kvitvasking, oppsporing, beslag og inndraging av utbytte av straffbare handlingar. Tiltreding til konvensjonar som utleveringskonvensjonen, rettshjelpskonvensjonen og konvensjonen om overføring av domfelte, gjenspeglar at partane har tillitt til rettssystema hos kvarandre.

Alle medlemsstatane i EU har dessutan ratifisert den europeiske menneskerettskonvensjonen. Dette inneber at dei har påtatt seg å rette seg etter krava til rettferdig rettargang som følgjer av EMK artikkel 6, medrekna retten til å bli underretta om innhaldet i siktinga mot ein på eit språk ein forstår, til å få tilstrekkeleg tid til å førebu forsvaret sitt, til rettsleg hjelp, til å avhøyre vitne, og til vederlagsfri hjelp av tolk. Også avtalen pålegg statane å respektere grunnleggjande menneskerettar, jf. artikkel 1 nr. 3.

Behovet for å kunne nekte overlevering av eigne borgarar må elles sjåast i samanheng med andre moglege nektingsgrunnar, både dei obligatoriske og dei valfrie. Desse er det gjort nærmare greie for under punkt 7.2.5 og 7.2.6. Departementet si vurdering er at behovet for vern av norske borgarar i tilstrekkeleg grad blir teke vare på gjennom høva til å nekte overlevering etter desse avslagsgrunnane. Artikkel 8 bestemmer dessutan at den staten som mottek arrestordren (iverksetjande stat), kan stille enkelte vilkår for iverksetjing som bidrar til at omsynet til den som blir overlevert blir teke vare på, sjå punkt 7.5.

Dersom Noreg tek atterhald og legg opp til at overlevering av norske borgarar framleis skal kunne nektast, vil dette svekkje føremålet med avtalen, som er å forenkle og effektivisere utleveringsinstituttet. Dette set føre blant anna overleveringsreglar som er mest mogleg lik reglane som gjeld i EU. Dersom Noreg krev rett til å nekte å overlevere norske borgarar, er det sannsynleg at EU-statane på tilsvarande måte vil nekte overlevering av sine borgarar, med den følgje at norske myndigheiter får ringare høve til å strafforfølgje grenseoverskridande kriminalitet.

Forbodet mot utlevering av norske borgarar vart i si tid grunngitt med generelle rettstryggleiks- og humanitetsomsyn, at staten har ei særleg plikt til å beskytte personar som har ei slik tilknytning til landet som statsborgarskapet er uttrykk for, og at tilsvarande forbod fanst i dei andre nordiske landa. Desse argumenta er etter departementet sitt syn monaleg svekte i forhold til EU-statane, samtidig som tungtvegande omsyn taler for ikkje å ta atterhald på dette punktet.

Lovendringsforslaget legg derfor opp til at forbudet i utleveringsloven mot utlevering av norske borgarar, ikkje førest vidare for overlevering etter avtalen. Ein foreslår likevel lovfesta at ein arrestordre som gjeld ein norsk statsborgar, og som er utferda av ein stat som ikkje sjølv overleverer eigne statsborgarar, skal avslåast, jf. lovendringsforslaget § 8 tredje ledd andre punktum. Ein foreslår vidare å lovfeste at det kan stillast som vilkår for overlevering av norske borgarar og personar som har fast bustad her i landet til strafforfølgning, at vedkomande sendest attende for å sone eventuell straff her. I tillegg legg forslaget opp til at den fakultative avslagsgrunnen i lov om nordisk arrestordre § 6 bokstav d, som gjer det mogleg å avslå overlevering til straffullbyrding av ettersøkte busette i Noreg, skal gjelde også for arrestordrar etter avtalen. Sjå nærmare nedanfor under punkt 7.2.6 og 7.5.

Ved utlevering til andre land enn EU-statar og Island vil forbudet i utleveringsloven mot utlevering av norske borgarar framleis gjelde.

7.2.3 Overlevering for politiske lovbrott

Etter gjeldande rett kan utlevering som utgangspunkt ikkje skje for politiske lovbrott, jf. utleveringsloven § 5. Kongen kan likevel inngå traktatar om at bestemte typar lovbrott ikkje skal sjåast på som politiske. I tillegg følgjer det av § 6 at utlevering ikkje kan skje blant anna dersom ein meiner at det er alvorleg fare for forfølgning mv., til dømes på grunn av politisk oppfatning.

Politiske lovbrott omfattar først og fremst slike lovbrott som er retta mot stat eller samfunnsordning, men også enkelte alminnelege lovbrott der det inngår eit vesentleg politisk moment, er omfatta. Når ein skal vurdere om slike alminnelege lovbrott er politiske må ein sjå på karakteren av lovbrottet, styrken av og bakgrunnen for det politiske motivet, og om handlinga er ledd i ei meir organisert politisk verksemd. Grovare terrorhandlingar og folkemord fell utanfor omgrepet.

EU sitt rammevedtak tillèt ikkje medlemsstatane å nekte overlevering for politiske lovbrott. Derfor kan korkje Finland, Danmark eller Sverige lenger nekte overlevering til andre EU-statar på dette grunnlaget. Heller ikkje etter lov om nordisk arrestordre kan ein arrestordre avslåast med den grunngivinga at lovbrottet er eit politisk brottsverk.

Avtalen har også som utgangspunktet at overlevering ikkje skal nektast på grunn av at den staten som har motteke arrestordren, ser på lovbrottet som eit politisk brottsverk (artikkel 6 nr. 1). Ein avtalepart kan likevel erklære at dette berre skal gjelde for terror og terrorrelaterte straffbare forhold (nr. 2). Sjølv om ein ikkje gir ei slik erklæring, vil overlevering likevel kunne nektast dersom det ut frå objektive kriterium er grunn til å tru at arrestordren er utferda med det føremål å rettsforfølgje eller straffe politiske oppfatningar (artikkel 1 nr. 4).

Departementet vil peike på at det er ein aukande tendens, også utanfor EU og Norden, til at høvet til å nekte utlevering for politiske lovbrott blir innskrenka eller avskaffa. Ein vesentleg del av grunnen for den generelle unntaksføresegna i utleveringsloven § 5 – at tilsvarande føresegner fanst i lovgivinga i dei andre nordiske landa – er dessutan fallen bort med den nordiske og den europeiske arrestordren. Faren for rettsforfølgning på grunn av politisk oppfatning meiner vi elles er liten innanfor EU. Departementet si vurdering er at tryggleiken som ligg i at overlevering kan nektast når det ligg føre konkrete haldepunkt for at føremålet

med arrestordren er å rettsforfølgje eller straffe for politisk oppfatning, er tilstrekkeleg som vern mot politisk forfølgjing.

Lovendringsforslaget legg på denne bakgrunnen opp til at det generelle forbodet mot utlevering for politiske lovbrott, ikkje først vidare for så vidt gjeld overlevering omfatta av avtalen. Ein foreslår likevel lovfesta at ein arrestordre som gjeld politiske lovbrott, skal avslåast dersom han er utferda av ein stat som ikkje sjølv overleverer for politiske brottsverk, jf. lovendringsforslaget § 8 tredje ledd første punktum.

Ved utleveringskrav frå statar utanfor EU vil føresegna i utleveringsloven § 5 framleis gjelde.

7.2.4 Dobbel strafflegging

7.2.4.1 Gjeldande rett. Retten i andre land. Føresegnene i avtalen

Utleveringsloven § 3, jf. også den europeiske utleveringskonvensjonen, set føre at handlinga som ligg til grunn for utleveringskravet, må vere straffbar både i landet som krev utlevering, og etter norsk lov (dobbel strafflegging).

I den nordiske konvensjonen, jf. lov om nordisk arrestordre, er kravet til dobbel strafflegging stort sett avskaffa.

I EUs rammevedtak om arrestordren er vilkåret om dobbel strafflegging modifisert ved at kravet ikkje skal gjelde for visse opplista handlingar (positivlista), under føresetnad om at dei i staten som utferdar arrestordren har ei strafferamme på fengsel i minst tre år. Overlevering for andre handlingar enn dei opplista kan gjerast avhengig av dobbel strafflegging.

Parallellavtalen opprettheld som utgangspunkt dobbel strafflegging som vilkår for overlevering (artikkel 3 nr. 2). Dobbel strafflegging kan likevel ikkje krevjast når arrestordren er utferda for medverknad til visse terrorhandlingar, narkotikahandel, drap, grov lekamsskade, kidnapping, ulovleg fridomskenking, gisseltaking og valdtekt som kan straffast med fridomsstraff eller anna fridomskenking i 12 månader eller meir, og som har skjedd som ledd i organisert kriminalitet (nr. 3).

I tillegg kan avtalepartane velje å erklære at prinsippet om dobbel strafflegging heller ikkje skal gjelde for visse opplista handlingar, under føresetnaden om at dei i den utferdande staten kan straffast med fengsel eller tilsvarande i minst tre år (nr. 4). Ei slik erklæring vil såleis gjelde handlingar som i den utferdande staten har ei viss strafferamme og dermed blir sedde på som relativt alvorlege. Erklæringa skal gjelde på gjensidig grunnlag. Lista inneheld dei same handlingane som kravet til dobbel strafflegging er avskaffa for innanfor EU. Ho kan utvidast ved ny bilateral eller multilateral avtale (artikkel 34 nr. 3).

Handlingane skal gi grunnlag for overlevering ”slik de er definert i den utstedende stats lovgivning”, utan prøving av dobbel strafflegging. Dette inneber i praksis at det er den utferdande staten sin strafferettslege definisjon av lovbrottet som skal leggjast til grunn. Forenklinga av saksbehandlinga ligg i at den iverksetjande staten ikkje skal gjere noka tilsvarande vurdering av om handlinga blir råka av eit internrettsleg straffebod.

7.2.4.2 Departementet si vurdering

Kravet i utleveringsloven om dobbel strafflegging gjer at det på førehand er klart kva for handlingar ein kan vente seg å bli utlevert for. I tillegg kan det hevdast at det er ikkje er rimeleg om Noreg skal setje i verk eit så vidt inngripande tiltak som utlevering eller overlevering er, dersom handlinga ikkje er alvorleg nok til at vi i norsk rett har funne grunn til å gjere ho straffbar.

Gjensidig godkjenning av rettslege avgjerder i andre land er på den andre sida eit av kjernepunktene i EUs rammevedtak som avtalen byggjer på: Krav om overlevering skal som utgangspunkt setjast i verk i ein annan statspart. Tanken er at den staten som forfølgjer ei straffbar handling, skal ha både høve og myndigheit til dette. I eit slikt system er det naturleg at kravet om dobbel strafflegging blir avskaffa. Lemping av kravet i utleveringsloven om dobbel strafflegging vil innebere ei tilnærming til den europeiske arrestordren og vil vere med på å forenkle overleveringsprosedyren mellom Noreg og EU ytterlegare, noko som nettopp er føremålet med avtalen. Motsett vil noko av føremålet med arrestordren bli uthola dersom Noreg ikkje lempar på kravet.

Handlingane som er lista opp i artikkel 3 nr. 4, er slike som typisk har eit internasjonalt tilsnitt (terrorisme, menneskehandel, datakriminalitet, flykapring), annan alvorleg kriminalitet som kan vere internasjonal eller ha internasjonale forgreiningar (seksuelt misbruk av barn, drap, valdtekt, ran, sabotasje), og handlingar som i norsk rett har ei relativt låg, alminneleg strafferamme (penge- og dokumentfalsk, overtreding av utlendingsloven og dopingparagrafen), men som typisk er grenseoverskridande i seg sjølv eller er eit ledd i meir omfattande og alvorleg grenseoverskridande kriminalitet. Tanken bak utvalet i lista synest å vere at ho skal omfatte grov, grenseoverskridande kriminalitet. Lovbrotta som er førte opp, er i ein viss monn harmoniserte innan EU som følgje av medlemsstatane si tilslutning til ulike europarådskonvensjonar (blant anna terrorisme, menneskehandel, datakriminalitet).

Dei opplista handlingane som ei erklæring eventuelt vil gjelde, er handlingar som uansett stort sett er gjort straffbare i norsk lovgiving. I Noreg har ein tradisjonelt teke i bruk straff i vid utstrekning som verkemiddel mot uønskt åtferd. Av den grunn vil avskaffing av vilkåret om dobbel strafflegging for desse handlingane få avgrensa tyding. Men skildringa av gjerninga og den nærmare grensedraginga mellom straffbar og lovleg handling kan gjerast på ulikt vis i dei ulike statane, noko som kan føre til at ei handling som er straffri i ein stat, kan straffast i ein annan. Unntaksvis kan det også tenkjast at ein arrestordre vil kunne gjelde ein type handling som ikkje er straffbar etter norsk rett. Enkelte av handlingane på lista gir grunnlag for enkelte særlege merknader:

Deltaking i ein kriminell organisasjon refererer seg truleg til EU sin fellesaksjon mot organisert kriminalitet (98/733/RIA), som blant anna inneheld ein definisjon av kriminell organisasjon og ei plikt for medlemslanda til å kriminalisere ulike former for deltaking i ein slik organisasjon. Kriminaliseringsplikta her kan gjennomførast på to ulike måtar, anten ved strafflegging av deltaking i ein organisasjon ("more than two persons") som utfører handlingar med ei strafferamme på meir enn fire år, og/eller strafflegging av det å inngå avtaler om å utføre slike handlingar. Her svarer fellesaksjonen til FN sin konvensjon mot grenseoverskridande, organisert kriminalitet som også krev at statane kriminaliserer anten

deltaking i ein organisasjon som utfører visse straffbare handlingar og/eller avtaleinngåing (forbund) om å utføre slike handlingar.

Noreg valde i samband med gjennomføringa av FN-konvensjonen å kriminalisere inngåing av forbund om å gjere visse straffbare handlingar som ledd i verksemda til ei organisert kriminell gruppe, jf. straffeloven 1902 § 162 c. Deltaking i ein kriminell organisasjon som har som føremål å gjere brottsverk, vil likevel kunne råkast av misferdforesegna i straffeloven 1902 § 330, særleg andre straffalternativ som råkar deltaking i foreining som har til føremål å gjere eller oppmuntre til straffbare handlingar. I tillegg kan deltaking i organisasjonar av militær karakter straffast etter straffeloven 1902 § 104 a. Har deltakinga ikkje berre vore passiv, men har ho jamvel innehalde vald, trugsmål etc., er dette handlingar som blir straffa etter eigne straffereglar. Deltaking vil i enkelte andre tilfelle kunne straffast som medverknad til straffbare handlingar som er utførte av andre. Straffeloven 1902 § 162 c er vidareført i straffeloven 2005 § 198. Straffeloven 1902 § 330, som har hatt lita praktisk tyding, og som har ei lite målretta avgrensing, er ikkje vidareført i straffeloven 2005. Straffeloven 1902 § 104 a er, med visse innskrenkingar, vidareført i straffeloven 2005 §§ 128 og 129.

Rasisme og framandfrykt er heller ikkje utan vidare straffbart etter norsk rett. Visse former for diskriminering, blant anna det å nekte ein person varer og tenester på vilkår som gjeld for andre, blir straffa. Enkelte kvalifisert krenkande, diskriminerande og hatefulle ytringar, for eksempel utsegner som oppmodar til eller gir tilslutning til integritetskrenkingar, er også straffbare. Noreg har likevel tatt fleire atterhald til tilleggssprotokollen til Europarådets sin datakrimkonvensjon som gjeld kriminalisering av rasistiske og framandfiendtlige handlingar utførte i eit datasystem.

Tilrettelegging for ulovleg innvandring og opphald blir straffa dersom tilrettelegginga blir råka som brott på utlendingsloven. Utlendingsloven straffar blant anna den som overlèt pass til ein annan når vedkomande veit eller bør forstå at det kan bli brukt av utlending til å reise inn i landet, den som i vinnings hensikt hjelper utlending til ulovleg opphald i riket (kravet om vinnings hensikt fell bort når ny utlendingslov trer i kraft), og den som hjelper utlending til ulovleg innreise i riket.

I tillegg vil føresegnene om dokumentfalsk i straffeloven 1902 §§ 179 – 190 kunne råke det å ha eller produsere dokument for å gjere ulovleg innvandring og opphald mogleg. Noreg har slutta seg til protokollen mot smugling av menneske over land, sjøvegen og luftvegen til FN-konvensjonen mot grenseoverskridande kriminalitet, noko som inneber at norsk rett skal vere i samsvar med kriminaliseringspliktene i protokollen.

Det kan vere noko uklart kva som ligg i *organisert kriminalitet og utpressing*. Men denne typen handlingar vil truleg kunne råkast av fleire ulike straffebod, mellom anna straffeboda om trugsmål, utpressing og andre vinnings- og valdslovbrott. Straffeloven § 60 a er ein generell straffeskjerpingsregel for organisert kriminalitet. Noreg har elles slutta seg til FN-konvensjonen mot grenseoverskridande, organisert kriminalitet og dei tre tilhøyrande protokollane.

Ved vurderinga av om det skal lempast på kravet til dobbel strafflegging må ein ta omsyn til at det kan vere ulike grunnar til at ein i norsk rett har unnlate å kriminalisere ei handling eller har avgrensa skildringa av gjerninga, utan at dette nødvendigvis gjer det urimeleg å overlevere til land som har ei anna tilnærming. Kva for handlingar som er straffbare i ulike

land, kjem i ein viss grad av tradisjon, ulike behov, ulik grad av tru på straff som verkemiddel for å regulere åtferd mv. Eksempelvis har ein i norsk rett tradisjonelt vore atterhaldne med å kriminalisere førebuingshandlingar, mens ein ikkje treng å gå lenger enn til Danmark for å finne ein straffelov som har eit generelt straffebod mot slike handlingar (i form av ein vid definisjon av kva som skal reknast som straffbare forsøk).

I forordet i avtalen (punkt 11) er det uttrykkeleg sagt at avtalen ikkje er til hinder for at ein stat kan nytte eigne konstitusjonelle reglar om blant anna rettstryggleik (jf. Grunnloven § 96 om lov og dom og § 97 om forbod mot tilbakeverknad), pressefridom, og ytringsfridom i andre medium (Grunnloven § 100). Dette inneber at norske styresmakter ikkje vil ha noka plikt til å overlevere dersom overlevering vil vere i strid med Grunnloven § 96 om lov og dom, § 97 om forbod mot tilbakeverknad, eller § 100 om vern av ytringsfridomen.

Lovendringsforslaget legg elles opp til at norske styresmakter skal avslå ein arrestordre som gjeld ei handling som ikkje er straffbar etter norsk rett dersom handlinga er utført på norsk territorium, jf. lovendringsforslaget § 8 andre ledd bokstav a og punkt 7.2.6 nedanfor.

Departementet si vurdering er at ein bør avskaffe kravet om dobbel strafflegging for dei handlingane som er lista opp i artikkel 3 nr. 4. Ein legg stor vekt på at ei erklæring om at kravet om dobbel strafflegging ikkje skal gjelde for desse handlingane, er viktig for å oppfylle føremålet med avtalen.

Lovendringsforslaget legg etter dette opp til at kravet i utleveringsloven om ikkje først vidare for handlingane som er lista opp i avtalen artikkel 3 nr. 4, jf. lovendringsforslaget § 6 tredje ledd bokstav b og c. Dette unntaket frå hovudregelen skal likevel berre gjelde ved overlevering til statar som heller ikkje sjølv krev dobbel strafflegging for overlevering til Noreg for tilsvarende forhold, jf. § 6 tredje ledd bokstav a.

For overlevering for andre straffbare handlingar vil hovudregelen framleis vere at det gjeld eit krav om dobbel strafflegging, jf. lovendringsforslaget § 6 første ledd.

7.2.5 Obligatoriske avslagsgrunnar i avtalen

Etter artikkel 4 skal ein arrestordre avslåast dersom lovbrottet er omfatta av amnesti i den staten som mottek arrestordren (nr. 1) eller dersom den ettersøkte er under den kriminelle lågaldren (nr. 3). Ein arrestordre skal også avslåast dersom den ettersøkte er endeleg dømd eller frifunnen for den same handlinga i ein stat som er part i avtalen, under føresetnad om at straffa er sona eller er i ferd med å bli sona eller ikkje lenger kan fullbyrdast i den dømande staten (nr. 2).

Føresegna erstattar Schengen-konvensjonen sin artikkel 54 som av EF-domstolen er tolka slik at han ikkje berre gjeld der det ligg føre rettskraftig dom, men også der det ligg føre ei anna endelig avgjerd frå ei rettshandhevande myndigheit som hindrar vidare forfølging.

Dei obligatoriske avslagsgrunnane i avtalen er dei same som dei obligatoriske avslagsgrunnane i konvensjonen om nordisk arrestordre artikkel 4, som er lovfesta i lov om nordisk arrestordre § 5. I denne paragrafen er også EF-domstolen si tolking av Schengen-konvensjonen artikkel 54 innarbeidd ved at både rettskraftige domar, andre endelege avgjerdar og konfliktrådsavtalar som avskjer vidare strafforfølging i Noreg, er gjorde til

obligatoriske avslagsgrunnar (bokstav c til h), og ved at anna endeleg avgjerd i ein Schengen-stat er likestilt med domar.

I lovendringsforslaget er det lagt opp til at det skal vere ei sams føresegn om obligatoriske avslagsgrunnar som skal gjelde for begge typar arrestordrar, sjå § 8. Avslagsgrunnane i lov om nordisk arrestordre § 5 er førte vidare i lovendringsforslaget § 8 første ledd, mens andre og tredje ledd inneheld ytterlegare avslagsgrunnar som berre skal gjelde for ikkje-nordiske arrestordrar, sjå nedanfor.

7.2.6 Valfrie avslagsgrunnar

Artikkel 5 oppgir ei rekkje valfrie avslagsgrunnar som partane sjølv avgjer om dei vil ta inn i lovgivinga si. Partane avgjer også om dette skal vere obligatoriske avslagsgrunnar, eller om det skal overlatast til den kompetente myndigheita å avgjere om ein avslagsgrunn skal nyttast.

7.2.6.1 Dobbel strafflegging

Avtalen opprettheld som utgangspunkt kravet til dobbel strafflegging ved å opne for at ein arrestordre kan avslåast dersom ikkje kravet er oppfylt (artikkel 5 nr. 1 bokstav b). Departementet foreslår at kravet til dobbel strafflegging berre avskaffast for dei handlingane som er lista opp i artikkel 3 nr. 4, jf. ovanfor under punkt 7.2.4. I andre tilfelle legst det opp til at manglande oppfylting av kravet til dobbel strafflegging skal vere ein obligatorisk avslagsgrunn, jf. lovendringsforslaget § 6 første ledd. Også Danmark, Sverige og Finland har halde på kravet om dobbel strafflegging for andre handlingar enn dei som er spesielt opplista, jf. dansk utleveringslov § 10 a stk. 2, den svenske loven om overlevering i høve til ein europeisk arrestordre 2 kap., 2 §, og den finske loven om utlevering for lovbrott mellom Finland og dei andre medlemsstatane i Den europeiske union, 2 kap, 2 §.

Når det gjeld skattar og avgifter, toll og valuta, er det i avtalen presisert at vilkåret om dobbel strafflegging ikkje gir grunnlag for å avslå arrestordren berre fordi lovgivinga i den iverksetjande staten ikkje skriv ut same type skatt eller avgift. Presiseringa svarer i det vesentlege til artikkel 2 i andre tilleggsprotokoll til utleveringskonvensjonen, som Noreg har ratifisert utan atterhald for denne artikkelen. Departementet meiner at eit krav om dobbel strafflegging i den norske gjennomføringsloven, må skjønast slik at det ikkje hindrar overlevering for fiskale lovbrott som nemnde i avtalen artikkel 1 b). Det kan derfor ikkje vere behov for ei særleg presisering om fiskale lovbrott.

7.2.6.2 Valfrie avslagsgrunnar felles med nordiske arrestordrar

Avtalen opnar for at ein arrestordre kan nektast sett i verk dersom den ettersøkte allereie er under strafforfølgning for same forholdet i den staten som vedkomande krevst overlevert frå. Overlevering kan også nektast når staten som mottek arrestordren, har vedteke anten ikkje å strafforfølgje eller å avslutte strafforfølginga. Det same gjeld når vedkomande er rettskraftig dømd i ein tredjestat, og straffa er sona eller i ferd med å bli sona eller ikkje lenger kan fullbyrdast i høve til lovgivinga i domslandet. Dersom den ettersøkte er statsborgar av staten som mottek arrestordren og ordren gjeld overlevering til strafffullbyrding, kan staten ta på seg å sjølv fullbyrde straffa i staden for å overlevere personen.

Desse valfrie avslagsgrunnane svarer til dei valfrie avslagsgrunnane i konvensjonen om nordisk arrestordre artikkel 5 nr. 1, 3, 4 og 5. Tre av desse fire valfrie avslagsgrunnane er lovfesta som fakultative avslagsgrunnar i lov om nordisk arrestordre § 6 bokstav a, c og d, noko som inneber at det vil vere opp til påtalemakta i det enkelte tilfellet å avgjere om ein av dei skal nyttast. Men avgjerder i Noreg om ikkje å strafforfølgje i form av påtaleunnlating og innstilling av strafforfølgjing som det ikkje er grunnlag for å omgjere, jf. avtalen artikkel 5 nr. 1 bokstav c og den nordiske konvensjonen artikkel 5 nr. 4, er gjorde til obligatoriske avslagsgrunnar i lov om nordisk arrestordre § 5 bokstav g og h. Lovforslaget legg opp til ei tilsvarande regulering for ikkje-nordiske arrestordrar, sjå lovendringsforslaget § 8 første ledd bokstav g og h og § 9 første ledd.

Den fakultative avslagsgrunnen i lov om nordisk arrestordre § 6 bokstav b, som er eit avgrensa unntak frå hovudregelen om at overlevering innan Norden ikkje er avhengig av dobbel strafflegging, foreslår ein ført vidare som ein særregel for nordiske arrestordrar i lovendringsforslaget § 9 andre ledd.

Departementet foreslår ei mindre materiell endring i lov om nordisk arrestordre § 6 første ledd bokstav d, sjå lovendringsforslaget § 9 første ledd bokstav c. Etter forslaget skal ein arrestordre som gjeld fullbyrding av dom mot ein ettersøkt som berre oppheld seg i Noreg utan å vere busett her, ikkje lenger kunne avslåast mot at norske styresmakter tek på seg å fullbyrde domen. Departementet er kome til at det ikkje er god nok grunn til å sidestille dei som berre oppheld seg i landet med norske borgarar på dette punktet. Ein viser også til at opphaldsstatus ikkje er tilstrekkeleg til å kunne stille vilkår om tilbakeføring for soning ved overlevering til strafforfølgjing, sjå lov om nordisk arrestordre § 7 første ledd og lovendringsforslaget § 10 første ledd.

7.2.6.3 Avslagsgrunnar særeigne for ikkje-nordiske arrestordrar

Avtalen inneheld fleire valfrie avslagsgrunnar som ikkje finst i den nordiske konvensjonen eller lov om nordisk arrestordre.

Avtalen opnar for at ein arrestordre kan avslåast dersom saka er forelda etter loven i mottakarstaten for arrestordren, og handlingane etter reglane i dette landet fell innanfor eigen jurisdiksjon (artikkel 5 nr. 1 bokstav d). Arrestordren kan også avslåast dersom handlinga heilt eller delvis er gjort på territoriet til staten som mottek ordren eller på ein stad som kan likestillast med det (territorialprinsippet), sjå bokstav g alternativ i). Dette inneber at ein stat ikkje pliktar å overlevere dersom handlinga er gjort heilt eller delvis på eige territorium, uavhengig av om staten sjølv vel å strafforfølgje. Ein arrestordre skal dessutan kunne avslåast dersom handlinga er gjort utanfor territoriet til staten som ber om overlevering, og den stat som mottek arrestordre, ikkje har jurisdiksjon til å forfølgje same handling utført utanfor eige territorium, jf. bokstav g alternativ ii). Dette inneber at mangel på ekstraterritoriell jurisdiksjon i den iverksetjande staten, får avgjerande tyding for overleveringsplikta i tilfelle der den krevjande staten forfølgjer ei handling utført utanfor eige territorium. Føresegna svarer til utleveringskonvensjonen artikkel 7.

Utleveringsloven har ingen særskilte reglar for dei tilfella der handlinga er utført heilt eller delvis på eller utanfor norsk territorium. Ettersom ein arrestordre berre skal kunne avslåast der det ligg føre ein avslagsgrunn, foreslår departementet å lovfeste at han skal avslåast

(obligatorisk avslagsgrunn) dersom handlinga heilt eller delvis er utført i Noreg eller på norske jurisdiksjonsområde mv., jf. straffeloven 1902 § 12 og straffeloven 2005 § 4, og handlinga ikkje er straffbar etter norsk rett, sjå lovendringsforslaget § 8 andre ledd bokstav a. Departementet meiner at ein per i dag ikkje bør opne for overlevering til strafforfølgjing eller straffullbyrding i ein EU-stat utanfor Norden i tilfelle der handlinga er utført heilt eller delvis i Noreg og er straffri her. Heller ikkje Danmark og Sverige opnar for overlevering i desse tilfella, jf. den danske utleveringsloven § 10 f og den svenske loven om overlevering i høve til ein arrestordre 2. kap., 5 § nr. 7.

Den valfrie avslagsgrunnen i artikkel 5 nr. 1 bokstav g alternativ ii) for handlingar som er utførte utanfor den utferdande staten sitt territorium i tilfelle der same handling ikkje kan strafforfølgjast av den iverksetjande staten når ho har skjedd utanfor denne staten sitt territorium, svarer til utleveringskonvensjonen artikkel 7 nr. 2. I Danmark og Finland har ein valt å gjere dette til ein fakultativ avslagsgrunn, jf. den danske utleveringsloven § 10 f nr. 2 og den finske loven om utlevering mellom Finland og dei andre EU-medlemsstatane 6 § nr. 8. I Sverige har ein ikkje lovfesta denne avslagsgrunnen.

Situasjonen som er skildra i artikkel 5 nr. 1 bokstav g alternativ ii), er truleg lite praktisk, blant anna fordi jurisdiksjonsføresegna i straffeloven 1902 § 12, jf. også straffeloven 2005 § 5, femnar vidt. Departementet er i tvil om det er behov for å lovfeste dette som ein avslagsgrunn, og om han i så fall bør vere obligatorisk eller fakultativ. Vi ber om synspunkt frå høyringsinstansane på dette.

Departementet foreslår vidare at forelding etter norsk lov skal vere til hinder for overlevering dersom handlinga heilt eller delvis har skjedd i Noreg eller dersom den ettersøkte er norsk statsborgar. Dette foreslår vi såleis innteke som ein obligatorisk avslagsgrunn, jf. lovendringsforslaget § 8 andre ledd bokstav b. Avtalen byggjer på prinsippet om gjensidig godkjenning og på tanken om at den staten som forfølgjer ei straffbar handling, skal ha både høve og myndigheit til dette. Er handlinga i sin heilskap utført i utlandet, bør derfor ikkje norske foreldingsreglar vere til hinder for strafforfølgjing eller straffullbyrding. Samtidig meiner departementet at det kan vere grunn til å gi norske borgarar eit ekstra vern i foreldingstilfella, særleg fordi forslaget legg opp til at ein går bort frå forbodet i utleveringsloven mot utlevering av norske borgarar og lempar på kravet til dobbel strafflegging. Sverige har valt same løysing her, jf. den svenske loven om overlevering i høve til ein arrestordre 2 kap. 5 § nr. 6. I Danmark er forelding derimot ein valfri avslagsgrunn, jf. dansk utleveringslov § 10 e.

7.3 Spesialitetsprinsippet. Vidare overlevering/utlevering.

Spesialitetsprinsippet inneber at ein person som er utlevert, som hovudregel ikkje kan strafforfølgjast eller få fullbyrda straff mot seg for andre straffbare forhold som er utførte før utleveringsoppmodinga vart send enn dei forholda som ligg til grunn for utleveringa. Prinsippet er eit utslag av at det i utgangspunktet er opp til den enkelte staten å bestemme både om og for kva for handlingar utlevering av personar som oppheld seg på staten sitt territorium, skal skje. Den staten som har sett fram krav, og som eventuelt får personen utlevert, må respektere det utanlandske vedtaket.

Spesialitetsprinsippet er med på å sikre at vilkåra som gjeld for utlevering/overlevering, blir reelle. Kontrollen av om vilkåra er oppfylte i høve til den enkelte straffbare handlinga, inneber eit vern for den som blir kravd utlevert/overlevert.

Dei omsyna som ligg bak spesialitetsprinsippet, ligg også til grunn for hovudregelen i utleveringsretten om at ein person ikkje utan vidare kan utleverast vidare til ein tredjestat.

Utleveringsloven § 12 nr. 1 bokstav a lovfestar spesialitetsprinsippet ved å krevje at det blir sett som vilkår for utlevering at den utleverte ikkje skal strafforfølgjast eller sone straff for andre forhold som har skjedd før utleveringa enn dei forholda han er utlevert for. Men dette gjeld ikkje dersom departementet gir samtykke, dersom personen har late vere å forlate det landet han er utlevert til sjølv om han i 45 dagar uhindra har kunna forlate det, eller dersom vedkomande frivillig har vendt tilbake etter først å ha forlate landet. Han må heller ikkje utleverast vidare til ein tredje stat utan at departementet har samtykt (bokstav b).

I lov om nordisk arrestordre er hovudregelen at strafforfølgjing og straffullbyrding også kan skje for forhold som har skjedd før overleveringa. Spesialitetsprinsippet er såleis i monaleg grad modifisert. Personen som blir overlevert, kan som hovudregel også overleverast vidare til ein annan nordisk stat. For overlevering vidare til ein stat utanfor Norden er hovudregelen motsett.

Avtalen, som her er likelydande med den europeiske arrestordren, opprettheld som utgangspunkt spesialitetsprinsippet (artikkel 30 nr. 2), men gir samtidig ei rekkje unntak (nr. 3). Spesialitetsprinsippet gjeld såleis ikkje dersom den ettersøkte har late vere å forlate staten han er overlevert til 45 dagar etter frigiving eller har vendt tilbake, dersom forholdet ikkje kan straffast med fridomstap, eller dersom det ligg føre samtykke anten frå vedkomande sjølv eller frå iverksetjande myndigheit. I tillegg opnar avtalen for at statane kan erklære at andre statar som har gitt ei tilsvarende erklæring, kan leggje til grunn at samtykke til strafforfølgjing mv. for andre straffbare forhold som har skjedd forut for overleveringa er gitt om ikkje iverksetjande myndigheit opplyser det motsette i den enkelte avgjerda om overlevering (nr. 1). Ei slik erklæring skal gjelde overfor dei statane som har gitt same erklæring.

Som nemnt er kontrollen med om vilkåra for overlevering er oppfylte for den enkelte handlinga, med på å sikre at vernet som ligg i dette for den ettersøkte ikkje blir uthola. Dette er bakgrunnen for at ein i Sverige har valt å gjere strafforfølgjing og fullbyrding av straff for forhold som ikkje er omfatta av overleveringa, avhengig av løyve. Det same gjeld for overlevering og utlevering vidare. Løyve set føre at dei alminnelege vilkåra for overlevering eller utlevering er til stades. Også i dansk og finsk rett er utgangspunktet at spesialitetsprinsippet gjeld.

Lovendringsforslaget § 11 legg opp til at spesialitetsprinsippet framleis skal gjelde, men med dei unntaka som krevst etter avtalen, jf. artikkel 30 nr. 2 og 3. Forslaget legg ikkje opp til at Noreg skal gi erklæring som nemnd ovanfor.

Overlevering og utlevering vidare er regulert i lovendringsforslaget § 12. Føresegna inneber ikkje materielle endringar i høve til lov om nordisk arrestordre § 8 første ledd ut over at ho også skal gjelde for arrestordrar etter avtalen med EU. Overskrifta blir endra fordi departementet foreslår ei eiga føresegn om strafforfølgjing for andre forhold. Andre ledd er ny

og gjeld utlevering vidare. Nytt tredje ledd fastset at føreseigna om samtykke frå kompetent myndigheit i Noreg i lovendringsforslaget § 11 andre ledd, skal gjelde tilsvarande.

7.4 Forholdet til menneskerettane

Dei grunnleggjande menneskerettane er omtalt i forordet til avtalen. Her blir det slått fast at avtalen respekterer grunnleggjande rettar, særleg Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), og at avtalen ikkje er til hinder for at ein stat kan nytte eigne, konstitusjonelle reglar om blant anna rettstryggleik, foreiningsfridom og ytringsfridom. Det blir også uttalt at ingen må utleverast til ein stat der det er alvorleg fare for at vedkomande vil bli utsett for dødsstraff, tortur eller annan umenneskeleg eller nedverdiggjande behandling eller straff.

EMK er ratifisert av alle EUs medlemsstatar og Island og Noreg. EMK artikkel 3 om forbod mot tortur inneber ikkje berre at dei nasjonale myndigheitene sjølve skal avstå frå tortur, men også at dei same myndigheitene har eit ansvar for å sørge for at personen ikkje blir utsett for tortur av andre. Det er slått fast i rettspraksis frå Den europeiske menneskerettsdomstol at det vil vere brott på artikkel 3 å utlevere ein person til ein stat dersom det kan forventast at han eller ho ville bli utsett for tortur eller anna umenneskeleg eller nedverdiggjande behandling. Det er i teorien teke opp at det same forbodet mot utlevering/overlevering gjeld i tilfelle der det kan ventast grove brott på artikkel 5 (retten til fridom og tryggleik) eller artikkel 6 (retten til ei rettferdig domstolsbehandling).

EMK er inkorporert i norsk rett gjennom lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av stillinga til menneskerettane i norsk rett (menneskerettsloven). Det følgjer av menneskerettsloven § 3 at konvensjonen sine føresegner går føre anna lovgiving i tilfelle motstrid. Dersom utlevering/overlevering vil vere i strid med EMK, kan såleis utlevering/overlevering ikkje skje.

I den danske udleveringsloven 28. august 2005 nr. 833 § 10 h, som inneheld vilkår for utlevering til medlemsstatar i Den europeiske union, er det teke inn eit forbod mot å overlevere ein person dersom det er fare for at den overleverte pga. si avstamming, tilhøyrslø til ei spesiell befolkningsgruppe eller si religiøse eller politiske oppfatning, vil bli utsett for forfølgning av alvorleg karakter. Det er vidare fastsett at overlevering heller ikkje skal skje dersom det er fare for at den overleverte vil bli utsett for tortur eller anna umenneskeleg eller nedverdiggjande behandling. Også i den svenske loven om overlevering frå Sverige i høve til ein europeisk arrestordre (2003:1156) er det i 1 kap. 4 § nr. 2 lovfesta at overlevering ikkje kan skje om det ville stride mot Den europeiske menneskerettskonvensjonen med tilleggsprotokollar.

I samband med lov om nordisk arrestordre fann departementet at det ikkje var behov for ei føresegn om at ein nordisk arrestordre skal avslåast ved fare for brott på fundamentale rettar, sjå drøftinga i Ot.prp. nr. 39 (2007-2008) punkt 4.1.5.

Departementet ber om høyringsinstansane sitt syn på om den endra loven om arrestordre bør innehalde ei føresegn om at overlevering ikkje kan skje ved fare for brott på fundamentale rettar. Ein nemner at ei eiga føresegn om dette ikkje vil ha tyding for rettstilstanden. Skulle ei overlevering mot venta kome i strid med EMK, skal norske myndigheiter avslå arrestordren same kva, jf. menneskerettsloven § 3.

7.5 Betinga overlevering. Særlege vilkår for overlevering

Utleveringsloven § 12 nr. 2 gir ein generell heimel for å stille dei vilkåra for utlevering ”som det finst grunn til.” I tillegg følgjer det av nr. 1 at utlevering berre kan skje på bestemte vilkår, blant desse at dødsstraff ikkje må fullbyrdast mot vedkomande, og at personen ikkje utan departementet sitt samtykke blir rettsforfølgd ved provisorisk eller ekstraordinær domstol. Spesialitetsprinsippet som følgjer av nr. 1 bokstav a og b, er handsama i punkt 7.3.

Det er slått fast i forordet til avtalen at ingen skal utleverast til ein stat der det er alvorleg fare for at vedkomande vil få dødsstraff. Utlevering i slike tilfelle vil også vere i strid med sjette tilleggsprotokoll til EMK om avskaffing av dødsstraffa.

Artikkel 8 i avtalen tillèt i tillegg tre ulike typar vilkår for overlevering. Den iverksetjande staten kan krevje at den utferdande staten sørgjer for at den som blir overlevert, får høve til å krevje saka handsama på ny i tilfelle der den opphavlege domen/vedtaket vart avsagd in absentia, dersom vedkomande ikkje var innkalla til det aktuelle rettsmøtet (nr. 1). Er det er høve til å straffe den overleverte med fridomstap på livstid, kan overlevering gjerast avhengig av at den utferdande staten forsikrar at han vil vurdere straffa eller tiltaket på oppmoding eller seinast etter 20 år (nr. 2). Den iverksetjande staten kan også setje som vilkår at ein person som krevst overlevert til strafforfølgning, og som er statsborgar av eller busett i staten, blir tilbakeført til den iverksetjande staten for soning (nr. 3).

Departementet foreslår å lovfeste at ved overlevering av norske borgarar og personar busette her, kan ein stille vilkår om at personen, etter eventuell domfelling, blir send tilbake for soning i Noreg, sjå lovendringsforslaget § 10 første ledd. Vilkår som kan stillast for overlevering innan Norden, bør også kunne stillast for overlevering til EU-statar utanfor Norden. Både svensk, dansk og finsk lovgiving har lovfesta at overlevering av eigne borgarar i høve til ein europeisk arrestordre kan gjerast avhengig av at personen blir tilbakeført for fullbyrding av straffa i heimlandet (likevel slik at svenske borgarar som har vore busette i utlandet i minst to år, som hovudregel kan overleverast utan krav om tilbakelevering). Etter finsk rett kan slikt vilkår også stillast dersom personen er varig busett i Finland.

Departementet foreslår vidare å lovfeste at det skal stillast vilkår som nemnd i artikkel 8 nr. 1 når dom mv. er avsagd utan at den dømde har vore til stades, sjå lovendringsforslaget § 13. Også den danske utleveringsloven § 10 g, den svenske lov om overlevering i høve til arrestordre 3 kapittel 1 §, og den finske loven om utlevering mellom Finland og dei andre EU-medlemsstatane 9 § gir høve til å stille slikt vilkår.

Utleveringsloven pålegg ikkje å stille som vilkår for utlevering at eventuell livstidsstraff skal vurderast på nytt. Slikt vilkår har truleg heller ikkje vore stilt med heimel i utleveringsloven § 12 nr. 2. Utgangspunktet er at norske styresmakter – ut over å krevje at dødsstraff ikkje blir fullbyrda – ikkje gir uttrykk for noka meining om idømd eller framtidig straff. I Sverige har same utgangspunkt ført til at den svenske loven om arrestordre ikkje heimlar høve til å stille vilkår om fornya vurdering av livstidsstraff. Den danske utleveringsloven opnar heller ikkje for dette. I finsk rett er det derimot heimel for å krevje forsikring om at straffa kan omgjerast eller at oppmoding om ettergiving av straff kan setjast fram i tilfelle der livstidsstraff er aktuelt.

Departementets foreslår ikkje å heimle høve til å stille vilkår som nemnd i artikkel 8 nr. 2.

8. Prosedyrane for utlevering og overlevering

8.1 Krav til innhaldet i eit utleveringskrav og ein arrestordre etter avtalen

Krava til innhaldet i eit utleveringskrav går fram av utleveringsloven § 13 nr. 2 som seier at eit slikt krav skal innehalde opplysningar om statsborgarskapen til vedkomande person, opphaldsstaden hans her i riket, om han er kjend, og arten av, tida og staden for handlinga. Signalement skal om mogleg givast, og det skal følgje med avskrift av dei aktuelle straffeføresegnene.

Parallellavtalen sine krav til innhaldet i og forma på ein arrestordre går fram av artikkel 11. Krava er dei same som etter konvensjonen om nordisk arrestordre artikkel 7. Det skal blant anna bli gitt opplysningar om dokumentasjon på rettskraftig dom, arrestordre eller anna rettskraftig vedtak med same verknad.

Korkje etter rammevedtaket eller parallellavtalen er det nødvendig å leggje ved domen eller avgjerda som ligg til grunn for arrestordren. Dette er ein konsekvens av prinsippet om gjensidig godkjenning. Iverksetjande myndigheit skal heller ikkje prøve om domen eller pågripingsavgjerda som er avsagd eller treft i den utferdande staten, er korrekt, eller om det ligg føre skilleg grunn til mistanke om straffbart forhold.

Departementet legg opp til ei sams føresegn om krava til innhaldet i begge typar arrestordrar, jf. lovendringsforslaget § 4. Første ledd og andre ledd andre punktum fører vidare lov om nordisk arrestordre § 2 første ledd med visse redaksjonelle endringar. Andre ledd første punktum gjennomfører parallellavtalen artikkel 11 nr. 2.

I praksis vil dei fleste etterlysningar med tanke på overlevering bli sette fram via Schengen informasjonssystem (SIS). SIS er eit databasert register til bruk for alle statar som deltar i Schengen-samarbeidet og utgjer eit vesentlig element i dette samarbeidet. På nærmare bestemte vilkår kan medlemsstatane utveksle visse typar informasjon via registeret, mellom anna opplysningar om personar som er ettersøkte med sikte på pågriping og utlevering for straffbare handlingar.

Per i dag kan ikkje alle dei opplysningane som ein arrestordre skal innehalde, bli registrerte i SIS. Men arbeidet med å skipe SIS II, andre generasjon av SIS, er i gang. Når SIS II er på plass, vil det vere mogleg å registrere ein kopi av ein europeisk arrestordre i systemet. Arbeidet med SIS II er dessverre forseinka, og ein veit ikkje når det nye systemet vil vere operativt.

For å lette samarbeidet fram til dei tekniske føresetnadene for å ta i bruk SIS II er på plass, inneheld både EU sitt rammevedtak, parallellavtalen og konvensjonen om nordisk arrestordre ei føresegn om at ei registrering i SIS skal sjåast på som jamgod med ein arrestordre i påvente av og inntil iverksetjande myndigheit mottek originalen i føreskriven form, jf. artikkel 12 nr. 3. Departementet foreslår at artikkel 12 nr. 3 blir gjennomført i form av føresegn om at ei SIS-etterlysing, eller ei tilsvarande etterlysing, for eksempel gjennom Interpol, som gjeld overlevering innanfor loven sitt verkeområde, skal jamstillast med ein arrestordre inntil denne blir motteken, jf. lovendringsforslaget § 4 tredje ledd.

8.2 Mottak av utleveringskrav og arrestordrar

Etter utleveringsloven skal krav om utlevering som utgangspunkt fremjast via diplomatiske kanalar. Men innanfor Schengen-samarbeidet, som avtalen vil erstatte når det gjeld overlevering til og frå EU sine medlemsstatar, blir utleveringskrav utveksla mellom utpeikte departement i dei enkelte landa. I Noreg er det Justisdepartementet som mottok og fremjar slike krav.

Etter avtalen artikkel 9 skal ein arrestordre, i tilfelle der det er kjent kvar den som blir kravd overlevert oppheld seg, kunne oversendast direkte til den iverksetjande rettsmyndigheita. Kven som skal vere iverksetjande myndigheit, avgjer statane sjølve.

Etter lov om nordisk arrestordre § 9 skal arrestordren sendast politimeisteren på den staden den ettersøkte oppheld seg. Er opphaldsstaden ukjent, blir arrestordren send til Kripos.

Departementet foreslår at same ordning skal gjelde for mottak av ikkje-nordiske arrestordrar, jf. lovendringsforslaget § 14 som fører vidare lov om nordisk arrestordre § 9 utan endringar. Det er politiet som eventuelt skal pågripe, og det er venteleg slik at dersom arrestordren går direkte til politimeisteren, unngår ein kan hende tap av tid. Vi ber likevel om høyringsinstansane sitt syn på om ikkje-nordiske arrestordrar heller skal mottakast av statsadvokaten.

8.3 Undersøking, bruk av tvangsmiddel og rettane til den ettersøkte

Etter gjeldande rett gjennomfører påtalemakta dei undersøkingane som er nødvendige for å avgjere om vilkåra for utlevering er oppfylte, jf. utleveringsloven § 14 nr. 2. Samtidig skal det oppnemnast forsvarar for den ettersøkte, jf. § 16 nr. 1. Ved behandlinga av kravet har ettersøkte dei rettane som følgjer av straffeprosessloven, jf. § 14 nr. 3. Dette inneber blant anna at når den ettersøkte blir pågripen, skal han bli informert om innhaldet i kravet og grunnlaget for det, og bli gitt høve til å forklare seg for politiet, jf. straffeprosessloven §§ 177 og 180.

Bruken av tvangsmiddel til fremje av påtalemakta si undersøking og for å sikre utlevering er regulert i utleveringsloven § 15, som seier at tvangsmiddel kan nyttast i same utstrekning som ved strafforfølgjing her i landet. Når retten skal avgjere om vilkåra for å nytte tvangsmiddel er oppfylte, kan han leggje til grunn rettsavgjerda som følgjer med kravet utan ytterlegare prøving.

Etter artikkel 14 skal den ettersøkte ved pågripinga bli informert om arrestordren og innhaldet i han og om høvet til å samtykkje til overlevering. Den ettersøkte har rett til tolk og advokathjelp i samsvar med nasjonal rett. Etter artikkel 15 skal varetektsfengsling nyttast i samsvar med nasjonal lovgiving.

Desse føresegnene er likelydande med dei tilsvarende føresegnene i konvensjonen om nordisk arrestordre, gjennomførte i lov om nordisk arrestordre § 10. I tråd med prinsippet om gjensidig godkjenning er det i § 10 andre ledd tredje punktum bestemt at tingretten, når han avgjer fengslingsspørsmålet, skal leggje til grunn opplysningane i arrestordren, med mindre det er openbert at desse er feil. Dette inneber at tingretten ikkje skal prøve det faktiske eller rettslege grunnlaget for pågripingsavgjerda eller anna avgjerd som arrestordren byggjer på. I

praksis tyder dette blant anna at retten ikkje skal prøve om det ligg føre slik skilleg grunn til mistanke som krevst etter straffeprosessloven § 171.

I Sverige har ein gått eit steg lenger ved å lovfeste ein presumsjon for at den ettersøkte skal misse fridomen i påvente av overlevering. Etter den svenske loven om overlevering i høve til ein europeisk arrestordre skal retten treffe avgjerd om fengsling med mindre vilkåra for overlevering ikkje er til stades eller det "inte finns risk för att den eftersökte avviker eller på annat sätt undandrar sig ett överlämnande", jf. 4 kap., 6 §, jf. 5 §. Føreseгна inneber at ein berre skal la vere å fengsle dersom det finst faktiske omstende som taler mot ein fluktrisiko. Og sjølv om det ikkje ligg føre fluktfare, skal tap av fridom skje dersom det er ein risiko for at den ettersøkte på annan måte kan gjere strafforfølginga av ei handling som er omfatta av arrestordren, vanskeleg (Prop. 2005/06: 137 punkt 8.3). Føreseгна er grunngitt med at rammevedtaket inneber ei plikt for Sverige til, med visse unntak, å sørgje for at den som blir etterlyst på grunnlag av ein arrestordre og som blir funnen i Sverige, kan overleverast innanfor bestemte fristar (Prop. 2005/06: 137).

Også finsk rett har ei eiga føresegn i loven om utlevering for lovbrott mellom Finland og dei andre medlemsstatane i Den europeiske union om at domstolen skal treffe avgjerd om vidare fengsling dersom det finst grunn til å frykte for at iverksetjinga av ei overlevering elles kan stå i fare, jf. 2 kap, 18 §.

Departementet vidarefører i hovudsak føreseгна i lov om nordisk arrestordre § 10 om pågriping, varetektsfengsling og annan bruk av tvangsmiddel, men slik at lovendringsforslaget § 15 heretter også skal gjelde for handsaminga av ein ikkje-nordisk arrestordre. Paragrafen inneber at utleveringsloven si føresegn om rettar for den ettersøkte og om bruk av tvangsmiddel i all hovudsak blir ført vidare, men slik at retten som oftast vil ha plikt til å leggje opplysningane i arrestordren til grunn. Det siste samsvarer med prinsippet om gjensidig godkjenning.

I tillegg foreslår departementet ein særregel om at varetektsfengsling skal nyttast med mindre det ikkje er grunn til å frykte for at den pågripne vil unndra seg eller gjere overlevering vanskeleg. Føreseгна skal gjelde framfor dei spesielle fengslingsvilkåra i straffeprosessloven § 171 ved fengsling på grunnlag av ein arrestordre.

Fengslingsspørsmålet skal prøvast kvar anna veke.

Endringa i lov om nordisk arrestordre § 13 andre ledd andre punktum, jf. lovendringsforslaget § 15 første ledd andre og tredje punktum som gjeld samtykke til utvida strafforfølgjing, er omhandla i punkt 8.4.3 nedanfor.

8.4 Avgjerd om utlevering/overlevering

8.4.1 Gjeldande rett. Føresegnene i avtalen. Ordninga i dei andre nordiske landa

Etter gjeldande rett er det departementet som avgjer utleveringskrav frå land utanfor Norden. Når kravet blir mottatt gjer departementet først ei førebels prøving før kravet blir sendt til påtalemakta. Etter at påtalemakta har gjennomført nødvendige undersøkingar, avgjer retten ved orskurd om vilkåra for utlevering er til stades. Saka blir deretter send tilbake til departementet som fattar vedtak om utleveringskravet skal etterkomast.

Er kravet om utlevering sett fram av ein stat som deltek i Schengen-samarbeidet, og den som blir kravd utlevert samtykkjer i utlevering i rettsmøte, blir kravet derimot avgjort av statsadvokaten på staden, etter at saka er førebudd av politiet. I desse tilfella blir ikkje kravet prøvd av departementet.

Etter lov om nordisk arrestordre (§ 13) er det påtalemakta som skal avgjere krav om overlevering. Det er også påtalemakta som skal avgjere om det skal setjast vilkår for overleveringa. Dette gjeld anten den ettersøkte samtykkjer til overlevering eller ikkje. Det er likevel berre der det ligg føre samtykke at påtalemakta prøver om dei ufråvikelege vilkåra for overlevering ligg føre. Dersom den ettersøkte motset seg overlevering, skal spørsmålet om desse vilkåra ligg føre avgjerast av retten. Retten prøver i så fall om dei grunnleggjande vilkåra for overlevering er oppfylte, og om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar. Går rettens sin orskurd ut på at vilkåra for overlevering ikkje er oppfylte, skal påtalemakta avslå arrestordren utan å vurdere han nærmare. Dersom retten kjem til at vilkåra for overlevering er oppfylte, vurderer påtalemakta om nokon av dei fakultative avslagsgrunnane skal nyttast. Påtalemakta kan i desse tilfella berre avslå ein arrestordre dersom det ligg føre ein fakultativ avslagsgrunn.

Avtalen med EU og Island legg få føringar for kva for myndigheit som skal avgjere ein arrestordre og korleis prosedyren skal vere. Den einaste formelle avgrensinga er at avgjerda, anten den ettersøkte samtykkjer til overlevering eller ikkje, som utgangspunkt skal treffast av ei rettsmyndigheit, jf. artikkel 18 jf. artikkel 9 nr. 1. I Noreg blir ikkje Justisdepartementet rekna som ei rettsmyndigheit. Det blir derimot påtalemakta. Avtalen artikkel 9 nr. 2 opnar også for at statane kan utpeike justisministeren som iverksetjande myndigheit. EU har erklært at dette høvet (berre) vil bli nytta av Tyskland, Danmark, Slovakia og Nederland.

Avtalen pålegg dessutan statane å sikre at eit eventuelt samtykke til overlevering blir innhenta på ein slik måte at det går fram at vedkomande har gitt samtykke frivillig og vel vitande om konsekvensane. Den som blir kravd overlevert, skal derfor ha rett til advokathjelp. Avtalen lèt det vere opp til statane sjølve å avgjere om samtykket skal måtte givast i rettsmøte. Det følgjer av artikkel 17 at der den ettersøkte ikkje samtykkjer i å bli overlevert, skal vedkomande ha rett til å bli høyrd av utførande rettsmyndigheit. Desse føresegnene i avtalen er samanfallande med dei tilsvarande føresegnene i konvensjonen om nordisk arrestordre, men slik at den nordiske konvensjonen ikkje opnar for at justisministeren kan utpeikast som avgjerdsmyndigheit for overleveringsspørsmålet.

I Danmark har ein, slik EU har erklært, valt å la justisministeren avgjere spørsmålet om overlevering i høve til ein europeisk arrestordre (etter at politiet har undersøkt om vilkåra for overlevering er til stades og med høve til rettsleg prøving). Ein nordisk arrestordre skal i Danmark bli avgjort av politidirektøren. I Finland er det retten som tar avgjerda både etter ein nordisk og ein europeisk arrestordre, og anten den ettersøkte samtykkjer eller ikkje. Også i Sverige er det retten som avgjer ein europeisk arrestordre. Sverige har enno ikkje gjennomført konvensjonen om nordisk arrestordre.

8.4.2 Departementet si vurdering

Målet om rask og enkel handsaming og ønsket om å avgrense dei sentrale styresmaktene si rolle ved iverksetjinga av ein arrestordre tilseier at også ikkje-nordiske arrestordrar blir avgjorde av rettsmyndigheitene, og ikkje av departementet.

Departementet foreslår å behalde ordninga som allereie er vedteken for nordiske arrestordrar. Dette inneber at påtalemakta avgjer nordiske arrestordrar. Ligg det føre samtykke til overlevering, prøver påtalemakta også om dei grunnleggjande vilkåra er til stades, og om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar.

Ved overlevering til EU-statar utanfor Norden foreslår departementet derimot at retten alltid skal prøve om vilkåra for overlevering er oppfylte, anten den ettersøkte samtykkjer til overlevering eller ikkje. Retten må da ta stilling til om det ligg føre ein arrestordre som definert i § 2, og om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar som er til hinder for overlevering.

Forslaget om at retten, anten det ligg føre samtykke eller ikkje, skal prøve om vilkåra for arrestordre er oppfylte og om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar, vil innebere domstolsprøving i tilfelle der prøvingskompetansen i dag er lagd til påtalemakta, jf. utleveringsloven § 17 a om utlevering innanfor Schengen. Dette kan framstå som noko inkonsekvant når føremålet med avtalen er å forenkle og effektivisere utleveringsordninga. Departementet legg her vekt på at arrestordren inneber ei meir omfattande overleveringsplikt der blant anna prøvinga av om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar, oftare vil vere avgjerande for om overlevering skjer. Det synest naturleg at ein da legg opp til ei noko meir omfattande domstolsprøving. Departementet har også teke omsyn til at domstolsprøving er eit sentralt element både i Finland og i Sverige. Å leggje avgjerdsmyndigheita til retten minskar også behovet for å gi høve til tilbakekalling av samtykke, jf. punkt 8.4.3 nedanfor.

Elles legg forslaget opp til at ordninga skal vere som for nordiske arrestordrar ved at den endelige avgjerda skal takast av påtalemakta. Grunngivinga er, som for nordiske arrestordrar, at påtalemakta er best eigna til å vurdere om dei frivillige avslagsgrunnane bør gjerast gjeldande.

Departementet ber om høyringsinstansane sine synspunkt på om kompetansen til å avgjere arrestordrar bør leggjast til påtalemakta i politiet eller til statsadvokaten. I dag er det som nemnt statsadvokaten som fattar vedtak om utlevering innanfor Schengen-samarbeidet i samtykketilfella.

Lovendringsforslaget § 17 om avgjerd om overlevering på grunnlag av arrestordre er basert på lov om nordisk arrestordre § 13, men med dei endringane som det er gjort greie for ovanfor. Noverande § 13 første ledd, tredje ledd andre til sjette punktum og åttande punktum, og fjerde til åttande ledd, er innarbeida i lovendringsforslaget § 17. Utkast til særreglar for nordiske arrestordrar framgår av § 18, som innarbeider noverande § 13 andre ledd første, tredje og fjerde punktum, og tredje ledd første og sjette punktum. Ein foreslår å lovfeste at påtalemakta skal grunngi avslag på ein arrestordre, sjå § 17 sjuande ledd andre punktum, jf. avtalen artikkel 20 nr. 7. At retten sin orskurd skal ha grunnar, følgjer av lovendringsforslaget § 5 jf. straffeprosessloven § 52 første ledd første punktum.

8.4.3 Samtykke. Tilbakekalling av samtykke

Etter gjeldande rett har samtykke frå den ettersøkte tyding for saksbehandlinga i tilfelle der utleveringskravet er fremja av ein Schengen-stat, jf. utleveringsloven § 17 a. Dersom vedkomande samtykkjer til utlevering til ein Schengen-stat, kan utleveringskravet som nemnt handsamast og avgjerast av statsadvokaten på staden. Samtykket skal bli gitt skriftleg i rettsmøte. Samtykket kan kallast tilbake, og saka skal da sendast tingretten for handsaming etter dei ordinære sakshandsamingsreglane.

Utgangspunktet i parallellavtalen er at samtykke til overlevering, og også avkall på vernet som følgjer av spesialitetsprinsippet, ikkje skal kunne kallast tilbake, jf. artikkel 16. Men den enkelte staten kan erklære at ein ønskjer å gi høve til å dra samtykket tilbake. Til samanlikning set konvensjonen om nordisk arrestordre føre at eit samtykke skal kunne tilbakekallast (artikkel 11).

Etter det departementet kjenner til er samtykke til overlevering ugjenkalleleg i dei fleste EU-statane. Både den svenske og den finske gjennomføringslovgivinga opnar derimot for at eit samtykke kan kallast tilbake, høvesvis inntil retten har meddelt si avgjerd og inntil avgjerda om utlevering er sett i verk. I Sverige kan eit samtykke givast overfor påtalemakta, eventuelt også ein politimann som assisterer i samband med arrestordren. Etter den finske loven skal samtykke bli gitt i retten.

Tilbaketrekking av samtykke vil forlengje overleveringsprosessen. Derfor bør det, i tråd med føremålet med avtalen, ikkje opnast for høve til dette utan at det er eit reelt behov for det.

Departementet foreslår ikkje endringar i det som allereie er vedteke for nordisk arrestordrar. Her skal samtykke givast til påtalemakta, og saka skal i desse tilfella ikkje prøvast av retten, sjå lovendringsforslaget § 18 andre ledd som fører vidare lov om nordisk arrestordre § 13 andre ledd første, tredje og fjerde punktum (sjå nedanfor om fjerde punktum). Når det gjeld ikkje-nordiske arrestordrar, foreslår ein at samtykke skal givast i retten, og at retten samtidig skal prøve om det ligg føre obligatoriske avslagsgrunnar. Departementet kan da ikkje sjå at det er grunn til å opne for at samtykke kan kallast tilbake.

Departementet vil elles peike på at lovendringsforslaget legg opp til ei mindre endring i lov om nordisk arrestordre § 10 første ledd andre punktum om at den ettersøkte ved pågripinga også skal informerast om høvet til å samtykkje til ei eventuell strafforfølgjing for andre forhold, sjå også § 13 andre ledd andre punktum og fjerde ledd.

Hovudregelen ved overlevering etter nordisk arrestordre er at den ettersøkte kan strafforfølgjast og straff kan fullbyrdast også for forhold som har skjedd før arrestordren, anten vedkomande samtykkjer eller ikkje, jf. lov om nordisk arrestordre § 8 andre ledd som er foreslått vidareført i lovendringsforslaget § 11 tredje ledd. Det er berre dersom det ligg føre ein obligatorisk avslagsgrunn eller dersom forholdet har skjedd her i riket eller andre område underlagt norsk jurisdiksjon, og påtalemakta ikkje samtykkjer, at vedkomande er verna mot strafforfølgjing eller -fullbyrjing for andre forhold.

Eit samtykke frå personen sjølv til strafforfølgjing eller strafffullbyrjing for forhold som allereie er rettskraftig avgjorde, jf. lovendringsforslaget § 8 første ledd bokstav c til i, vil truleg ikkje ha tyding fordi dei andre nordiske statane heller ikkje vil strafforfølgje eller fullbyrde straff i desse tilfella, jf. Schengen-konvensjonen artikkel 54. Eit samtykke frå

personen sjølv til strafforfølgning for forhold som har skjedd før han har nådd kriminell lågalder, vil heller ikkje ha noka tyding per i dag, ettersom alle dei nordiske landa har 15 år som kriminell lågalder.

Er det i Noreg gitt amnesti for ei handling, kan det teoretisk tenkjast at eit anna nordisk land likevel ønskjer å strafforfølgje. Men det er svært sjeldan at amnesti blir gitt i Noreg, og det er heller ikkje sannsynleg at den som blir overlevert faktisk vil samtykkje til strafforfølgning eller fullbyrding i slike tilfelle. Det er derfor vanskeleg å sjå noko praktisk behov for høve til å samtykkje til strafforfølgning i eit anna nordisk land for forhold det er gitt amnesti for i Noreg.

Det er etter departementet sitt syn lite tenleg at vedkomande skal informerast om eit i realiteten teoretisk høve til å samtykkje til strafforfølgning eller -fullbyrding for andre forhold. Ein legg blant anna vekt på dei pedagogiske utfordringane dette vil innebære for påtalemakta. Lovendringsforslaget § 15 første ledd legg derfor opp til at ved overlevering innan Norden, skal vedkomande berre informerast om høvet til å samtykkje til overlevering og kva for rettsfølgjer eit slikt samtykke har.

8.5 Konkurrerende krav

Fordi utleveringskrav blir avgjorde av departementet, er det etter gjeldande rett også departementet som avgjer kva for eit krav som skal etterkomast når det ligg føre konkurrerende krav om utlevering. Dette gjeld også når ein nordisk arrestordre konkurrerer med eit utleveringskrav frå ein stat utanfor Norden, jf. lov om nordisk arrestordre § 14 andre ledd. Avgjerda skal derimot treffast av påtalemakta der det ligg føre fleire nordiske arrestordrar som gjeld same person, jf. første ledd.

Også parallellavtalen skil mellom dei tilfella der det ligg føre konkurrerende europeiske arrestordrar eller arrestordrar frå Island eller Noreg, og tilfella der ein arrestordre kjem i konflikt med eit utleveringskrav frå ein tredje stat, jf. artikkel 19. I dei første tilfella gjeld hovudregelen om at avgjerda skal treffast av den utførande rettsmyndigheita. Men dersom ein arrestordre konkurrerer med eit utleveringskrav frå ein tredje stat, er det opp til kvar enkelt stat å avgjere kva for ei myndigheit som skal treffe valet mellom arrestordren og utleveringskravet. Avgjerda vil i slike tilfelle kunne treffast av departementet.

Under høyringa av forslaget til lov om nordisk arrestordre påpeikte riksadvokaten at avgjerd av kva for utanlandsk arrestordre eller utleveringskrav som skal etterkomast eller takast til følgje, er ei avgjerd som byggjer på skjønn særlig knytt til kva som gir best resultat i kampen mot kriminalitet. Denne vurderinga høyrer naturleg heime hos den utøvande makta. Riksadvokaten foreslo derfor at avgjerda vart lagd til departementet. Departementet sa seg samd i riksadvokaten sin tankegang, men la avgjerda av valet mellom konkurrerende nordiske arrestordrar til påtalemakta.

Lovendringsforslaget § 19 følgjer opp dette. Dersom det ligg føre fleire arrestordrar som gjeld same person, anten frå fleire EU-statar eller frå ein EU-stat og ein nordisk stat, skal valet mellom dei takast av påtalemakta. Ligg det derimot føre ein arrestordre og eit utleveringskrav frå ein stat utanfor Norden og EU, skal avgjerda av om arrestordren skal setjast i verk eller om utleveringskravet skal etterkomast treffast av departementet. Føresegna fører dermed vidare lov om nordisk arrestordre § 14 med dei endringane som er nødvendige for at den etter dette også skal gjelde for arrestordrar frå ikkje-nordiske EU-statar.

8.6 Fristar for handsaming og iverksetjing av ein ikkje-nordisk arrestordre

Utleveringsloven har ikkje fristreglar for handsaminga av utleveringssaker. Som nemnd tidlegare kan utlevering til eller frå Noreg i enkelte tilfelle ta meir enn eitt år.

Eit av føremåla med arrestordren er å leggje til rette for rask overlevering. Artikkel 20 og 26 gir derfor tidsfristar for høvesvis vedtaket om iverksetjing og overlevering etter at endeleg iverksetjingsvedtak ligg føre. Etter artikkel 20 nr. 1 skal ein arrestordre handsamast og fullbyrdast straks. Samtykkjer den ettersøkte i overlevering, bør vedtaket om å fullbyrde arrestordren treffast innan ti dagar etter at samtykke er gitt. Etter lov om nordisk arrestordre er fristen i desse tilfella tre dagar. I tilfelle der den ettersøkte motset seg overlevering, bør endelig vedtak om iverksetjing treffast innan 60 dagar etter pågripinga. Den tilsvarande fristen for nordiske arrestordrar er 30 dagar.

Iverksetjingsavgjerda skal setjast i verk snarast råd, og seinast ti dagar etter endelig vedtak, jf. artikkel 26 nr. 1 og 2. Fristen for iverksetjing av ein nordisk arrestordre er til samanlikning fem dagar. Overlevering kan i begge tilfelle utsetjast om alvorlege, humanitære grunnar ligg føre – desse føresegnene er meinte som snevre unntaksreglar.

Oversitjing av fristane i avtalen får ingen rettsverknader, men utløyser ei informasjonsplikt overfor utferdande rettsmyndigheit. Føremålet med avtalen og den folkerettslege plikta til lojal oppfølging, tilseier uansett at både regelverk og praksis blir innretta slik at fristane kan overhaldast.

Fristane som er omtalte her, er inntekne i lovendringsforslaget §§ 17, 18 og 20. Fristane må sjåast i samanheng med prosedyrereglane. Samla sett inneber forslaget at fristane kan overhaldast i dei aller fleste tilfella.

8.7 Beslag og overlevering av ting

Etter utleveringsloven § 18 nr. 3 kan det vedtakast at gjenstandar som er beslaglagde under saka i Noreg, skal utleverast til den myndigheita som har kravd utlevering.

Avtalen artikkel 32 pålegg den staten som den ettersøkte skal overleverast frå å på eige initiativ eller etter oppmoding frå den som ferda ut arrestordren leggje beslag på og overlevere gjenstandar som kan vere nødvendige som bevismateriale eller som den ettersøkte har tileigna seg som følge av den straffbare handlinga. Føresegna svarer til den nordiske konvensjonen artikkel 25 som er gjennomført i lov om nordisk arrestordre § 21. Beslagsplikta i loven er elles noko utvida samanlikna med kravet i konvensjonen og parallellavtalen ved at ho jamvel omfattar utvida inndraging etter straffeloven §§ 34 til 37 b.

Lovendringsforslaget § 27 legg opp til at lov om nordisk arrestordre § 21 førast vidare utan endringar, men slik at paragrafen heretter også skal gjelde ved overlevering til ikkje-nordiske statar. Også avtalen med EU byggjer på prinsippet om gjensidig godkjenning, noko som tilseier at den utvida beslagsplikta også bør gjelde for overleveringar på grunnlag av parallellavtalen.

8.8 Transitt

Etter utleveringsloven § 22 har norske styresmakter eit fakultativt høve til å samtykkje i at ein person som skal bli utlevert frå ein framand stat til ein annan framand stat, blir ført over norsk statsområde (transitt). Samtykke til transitt kan likevel ikkje givast dersom § 2 om forbod mot utlevering av norske borgarar, § 4 om militære lovbrott, § 5 om politiske lovbrott eller § 6 om utlevering ved fare for forfølgning, ville vere til hinder for utlevering frå Noreg til den staten som utleveringa skal skje til.

Etter avtalen artikkel 28 skal det bli gitt løyve til transitt via norsk territorium dersom norske styresmakter har motteke bestemte opplysningar. Tilsvarande skal gjelde ved transitt av ein person frå ein tredjestat til ein EU-stat.

Lovendringsforslaget § 29 første ledd regulerer transitt ved overleveringar innanfor Norden og fører vidare lov om nordisk arrestordre § 22. Andre og tredje ledd er nye føresegner som gjennomfører parallellavtalen artikkel 28.

9. Overlevering til Noreg

9.1 Kompetansen til å ferde ut arrestordrar

Etter gjeldande rett er ordninga at dersom påtalemakta finn at det bør setjast fram krav om utlevering, oppmodar ho departementet om å sørkje for dette, jf. utleveringsloven § 23. Kravet må gjelde ein person som er sikta, tiltalt eller domfelt i ei norsk straffesak. Departementet vurderer om oppmodinga skal etterkomast. Normalt vil departementet fremje kravet i samsvar med påtalemakta sitt ønske. Annan framgangsmåte kan avtalast med den enkelte framande staten.

I praksis startar ein utleveringsprosedyre vanlegvis med at det blir sendt ut ei internasjonal etterlysing via Interpol eller SIS med oppmoding om pågriping med tanke på utlevering. I utgangspunktet er det påtalemakta som tek avgjerd om pågriping. Norske styresmakter sender likevel ikkje ut internasjonal etterlysing utan at det ligg føre ei pågripingsavgjerd frå retten. Straffeprosessloven § 176 andre ledd opnar for at avgjerder om pågriping også kan treffast av retten, blant anna dersom den mistenkte oppheld seg i utlandet.

Det følgjer av parallellavtalen artikkel 3 at norske styresmakter kan ferde ut ein arrestordre til ein EU-stat på same vilkår som ein EU-stat kan ferde ut ein arrestordre til Noreg. I lov om nordisk arrestordre § 17 er kompetansen til å ferde ut arrestordrar med tanke på overlevering til Noreg lagd til påtalemakta.

Korkje konvensjonen om nordisk arrestordre eller parallellavtalen seier noko uttrykkeleg om kva for straffeprosessuell status den ettersøkte må ha for at ein arrestordre skal kunne ferdast ut. Men det følgjer av den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 5 nr. 1 bokstav c at ingen skal pågripast utan at det ligg føre rimelig mistanke om at vedkomande har gjort ei straffbar handling. I lov om nordisk arrestordre § 21 er det presisert at utferding av ein arrestordre set føre at det er skilleg grunn til mistanke. Dette er mistankekravet som gjeld for pågriping, jf. straffeprosessloven § 171.

Departementet foreslår at kompetansen til å ferde ut også ikkje-nordiske arrestordrar skal liggje hos påtalemakta, jf. lovendringsforslaget § 22. Ein ber om høyringsinstansane sitt syn på kva for nivå innanfor påtalemakta kompetansen bør leggjast til.

Ein foreslår elles å lovfeste som eit vilkår for utferding av ein arrestordre at det ligg føre ei avgjerd om pågriping teken av retten, jf. første ledd første punktum. Skilleg grunn til mistanke er eit grunnleggjande vilkår for pågriping som gjeld også når det er retten som tek avgjerda.

Den tilsvarande føresegna i lov om nordisk arrestordre § 17 foreslår ein vidareført i lovendringsforslaget § 23, men slik at det også her blir lovfesta at det må liggje føre eit domstolsavgjerd om pågriping.

9.2 Andre føresegner om overlevering til Noreg

Artikkel 29 om frådrag for uthalden varetekt svarer til den nordiske konvensjonen artikkel 22, gjennomført i lov om nordisk arrestordre § 18. Lovendringsforslaget § 24 er ei sams føresegn om varetektsfrådrag som skal gjelde for begge typar arrestordrar og fører vidare lov om nordisk arrestordre § 18 utan endringar.

Artikkel 30 om strafforfølgjing for andre forhold, (spesialitetsprinsippet, jf. punkt 7.3), gir ikkje berre rammer for kva for vilkår norske styresmakter kan stille ved overlevering herfrå, men også for dei same styresmaktene sitt høve til strafforfølgjing for andre forhold etter overlevering av ettersøkte til Noreg. Forslag til føresegn om høve for norske styresmakter til strafforfølgjing for andre straffbare forhold som er gjorde av personar som er overleverte hit frå ikkje-nordiske statar, er innteke i lovendringsforslaget § 25 første ledd. Andre og tredje ledd gjeld ved overlevering frå nordisk stat og vidareførar lov om nordisk arrestordre § 19 utan materielle endringar.

Artikkel 31 nr. 2 og 4 om vidare overlevering og utlevering etter overlevering til Noreg, foreslår ein gjennomført i lovendringsforslaget § 26 første ledd og fjerde ledd første punktum. Departementet legg opp til at spørsmål om vidare overlevering til annan EU-stat skal avgjerast av påtalemakta – i tilfelle der det ikkje ligg føre samtykke på grunnlag av orskurd frå retten, jf. tilvisinga i andre ledd til lovendringsforslaget § 17. Løysinga samsvarer med at den endelige avgjerda av arrestordrar er lagd til påtalemakta. Ein foreslår elles at samtykke til vidare overlevering etter at vedkomande er overlevert til Noreg, skal måtte givast i rettsmøte, jf. andre ledd.

Tredje ledd vidareførar lov om nordisk arrestordre § 12 første og andre ledd med enkelte språklege endringar. Fjerde ledd andre og tredje punktum vidareførar innhaldet i lov om nordisk arrestordre § 20, men er utforma på ein annan måte. Sjette ledd vidareførar innhaldet i lov om nordisk arrestordre § 12 tredje og fjerde ledd men vil gjelde begge typar arrestordrar.

10. Gjennomføringa av andre avtaleføresegner

Artikkel 21 pålegg den iverksetjande staten ei plikt til anten å samtykkje til avhøyr eller til mellombels overføring av den ettersøkte i påvente av vedtak om iverksetjing av arrestordren. Artikkel 22 gir reglar om korleis eit eventuelt avhøyr skal gå føre seg.

Utleveringsloven § 25 heimlar mellombels overføring av ein person for at vedkomande skal kunne avhøyraast som vitne eller bli framstilt for konfrontasjon. Dette passar ikkje heilt for den situasjonen som artikkel 21 handlar om. Artikkel 21 foreslår ein derfor gjennomført i ei eiga føresegn om mellombels overføring, jf. lovendringsforslaget § 28. Departementet legg opp til at påtalemakta får kompetanse til å treffe avgjerd om mellombels overføring.

Artikkel 22 krev etter det ein kan sjå inga særskilt gjennomføring.

Avtalen artikkel 23 om privilegium og immunitet svarer til konvensjon om nordisk arrestordre artikkel 16, gjennomført i lov om nordisk arrestordre § 11, jf. også § 13 fjerde ledd andre punktum. Lovendringsforslaget § 16 fører vidare lov om nordisk arrestordre § 11, men skal heretter også gjelde for arrestordrar etter parallellavtalen. Ei mindre språkleg endring er foreslått.

Artikkel 27 om utsett overlevering eller overlevering på vilkår svarer til artikkel 20 i den nordiske konvensjonen. Sistnemnde er gjennomført i lov om nordisk arrestordre § 16. Lovendringsforslaget § 21 fører vidare lov om nordisk arrestordre § 16, men skal heretter også gjelde ved arrestordrar frå EU-statar.

Overgangsføresegna i artikkel 35 vil bli vurdert og teken vare på i proposisjonen. Vi ber om høyringsinstansane sitt syn på behovet for overgangsføresegner.

11. Føresegner i avtalen som ikkje krev lovregulering

Artikkel 34 om forholdet til andre instrument treng inga lovregulering.

Artikkel 39 om verknaden av at nye statar tiltrer Den europeiske union krev heller inga særskilt regulering. Skal loven om arrestordre nyttast ved overlevering til nye medlemsstatar, set dette føre at den nye medlemsstaten oppfyller pliktene sine etter avtalen.

Artikkel 33 om utgifter, artikkel 36 om tvisteløysing, artikkel 37 om rettspraksis, artikkel 28 om underretningar mv., og artikkel 40 om sams gjennomgang, artikkel 41 om oppseiing, og artikkel 42 om depositar er også av ein slik art at dei ikkje krev lovregulering.

12. Gjennomføring av trepartsavtalar med Sveits og Liechtenstein

EU og Sveits skreiv 26. oktober 2004 under to bilaterale avtalar som knytter Sveits til Schengen- og Dublin-samarbeidet. Dermed vart Sveits innlemma i samarbeidet om blant anna grensekontroll og kampen mot kriminalitet. Sveits sin avtale med EU svarer med nokre avgrensa unntak til Noreg og Island sine tilsvarande avtalar med EU.

For at Schengen og Dublin-regelverket skal kunne nyttast også mellom Noreg, Island og Sveits, underskreiv desse landa ein trepartsavtale 17. desember 2004. Trepartsavtalen består av eit forord og fire artiklar og viser til innhaldet i dei parallelle avtalane som dei tre landa har med EU. Referanseteknikken som er nytta for gjennomføring av Schengen-regelverket, blant anna i utleveringsloven § 17a, gjer at Sveits si tilslutning til regelverket ikkje i seg sjølv gjer det nødvendig å gjere endringar i føresegnene som gjennomfører Schengen-regelverket.

EU sine to utleveringskonvensjonar frå høvesvis 1995 og 1996 er ikkje gjennomført i norsk rett sjølv om dei er ei vidareutvikling av Schengen-konvensjonen. På det tidspunkt Noreg og Island inngjekk trepartsavtalen med Sveits, var gjennomføringa av desse konvensjonane i

Noreg og Island i samråd med Kommisjonen utsett i påvente av forhandlingane mellom Noreg og EU om parallellavtalen til EU sin arrestordre. Parallellavtalen erstattar dei to utleveringskonvensjonane når det gjeld utlevering mellom Noreg og EU sine medlemsstatar. Derfor er det ikkje lenger aktuelt å gjennomføre desse konvensjonane for regulering av utlevering mellom Noreg og EU-statar.

Men i høve til trepartsavtalen med Sveits er Noreg som utgangspunkt forplikta til å gjennomføre desse konvensjonane. I samband med innhenting av samtykke frå Stortinget til inngåing av trepartsavtalen med Sveits (St.prp. nr. 60 (2005-2006)), vart det uttalt at det var ønskjeleg å sjå endringar i utleveringsreglane i samanheng, slik at nødvendige lovforslag om gjennomføring av overleveringsavtalen med EU kunne nyttast jamvel overfor Sveits i den grad reglane er samanfallande. Men EU sine to utleveringskonvensjonar er enno ikkje sette i verk, og det er usikkert når dette vil skje.

Dei nødvendige lovendingane for bruk av Dublin-regelverket i forhold til Sveits vart gjennomførte ved lov 30. juni 2006 nr. 37, sjå Ot.prp. nr. 73 (2005-2006).

Avtalen med EU om arrestordren skal erstatte Schengen-regelverket når det gjeld utlevering, og høyringsnotatet her legg opp til at overlevering til EU-statar skal regulerast i ein eigen lov. Som følgje av trepartsavtalen med Sveits kan dei Schengen-relaterte føresegnene i utleveringsloven likevel ikkje bli oppheva ettersom Schengen-regelverket i høve til trepartsavtalane skal gjelde ved utlevering til Sveits (og etter kvart også Liechtenstein, sjå nedanfor). Det vil i lovproposisjonen bli vurdert om det er nødvendig med ytterlegare lovendingar for å oppfylle krava i 1995- og 1996-konvensjonane.

Ved kongeleg resolusjon 4. september 2009 vart det også vedteke at Noreg skal inngå ein trepartsavtale med Island og Liechtenstein som svarer til den som er inngått med Sveits. Avtalen vil venteleg bli underskriven om kort tid. Liechtenstein er knytt til EUs Schengen- og Dublin-regelverk gjennom to protokollar frå 2008. Dei vurderingane og lovendringsbehova som er omtalte ovanfor, gjeld også i forhold til Liechtenstein.

13. Endring i straffeprosessloven

Etter utleveringsloven § 23 kan norske styresmakter krevje utlevert blant anna personar som her i landet er domfelte for ei straffbar handling. Dersom den domfelte oppheld seg i ein EU-stat, vil norske styresmakter i framtida kunne setje fram ein arrestordre i slike tilfelle.

Ikkje sjeldan omfattar ein straffedom fleire forhold som det er idømt fellesstraff for med heimel i straffeloven § 62. Fastsetjinga av straffa skjer i desse tilfella ut frå ei samla vurdering, og det vil ikkje gå fram kva slags straff som er idømd for det enkelte forholdet. Dette reiser enkelte problem i dei tilfella der ein person er blitt utlevert til Noreg, men berre for delar av domen. Norske styresmakter må respektere avgjerda til utanlandske styresmakter og vil derfor berre kunne fullbyrde delar av domen. Spørsmålet er kor stor del av straffa som kan fullbyrdast og korleis dette skal fastsetjast.

Reglar om fullbyrding finst i straffeprosessloven kapittel 32. § 458 om nåde eller § 462 om avgjerd av visse spørsmål om fullbyrding ved usemje mellom påtalemakta og domfelte kunne kan hende nyttast, men passar ikkje spesielt godt. Departementet meiner derfor det er behov for å supplere straffeloven kapittel 32 på dette punkt.

I Sverige vart det i samband med gjennomføringa av rammevedtaket om arrestordren innført ei ny føresegn i brottsbalken 34 kap. 18 § som seier at i tilfelle der overlevering eller utlevering ikkje kan skje for alle pådømde forhold, skal domstolen, på oppmoding frå påtalemakta, setje til side fellesstraffa og fastsetje ei straff for dei forholda som overleverings- eller utleveringsvedtaket gjeld for (tilsvarande skal i visse tilfelle gjelde når ein svensk dom skal fullbyrdast i utlandet).

Departementet foreslår på denne bakgrunnen følgjande som ny § 463 b i straffeprosessloven:

”Er ein domfelt overlevert eller utlevert til Noreg for strafffullbyrding på grunnlag av ein dom som omfattar fleire handlingar, og kan overlevering eller utlevering etter retten i den framande staten berre skje for nokre av handlingane, fastset retten ved vedtak, etter oppmoding frå påtalemakta, straff for dei handlingane som overlevering eller utlevering kan skje for.”

14. Økonomiske og administrative konsekvensar

Forslaget om å tillate overlevering av norske borgarar vil kunne føre til nokre fleire krav om overlevering og noko meirarbeid. I den grad også EU-medlemsstatane tillèt overlevering av eigne borgarar til Noreg, vil dette kunne føre til fleire straffesaker her og meirarbeid for politi, påtalemakt og domstolar. Lemping av kravet til dobbel strafflegging vil føre til noko mindre arbeid for dei styresmaktene som handsamar kravet – domstolar og påtalemakt – i dei tilfella arrestordren er grunngitt i ei eller fleire av dei opplista handlingane. At forslaget opnar for overlevering også for politiske lovbrott, meiner vi ikkje vil få nemneverdige økonomiske eller administrative konsekvensar.

Lovforslaget legg elles opp til ein forenkla, administrativ prosedyre for overlevering av lovbyrtarar. Dette vil føre til mindre arbeid for både påtalemakta, domstolane og særleg for departementet, og kan dermed gi ein viss innsparingseffekt for desse.

15. Forslag til lov om endringer i lov om nordisk arrestordre

15.1 Lovendringsforslaget

I

I lov 19. september 2008 nr. 77 gjøres følgende endringer:

Tittelen på loven skal lyde:

Lov 19. september 2008 nr. 77 om pågrepelse og overlevering for straffbare forhold på grunnlag av arrestordre (arrestordreloven)

I kapittel 1 gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 Lovens anvendelsesområde

Denne loven gjelder for overlevering av personer mellom Norge, Island og medlemsstater i Den europeiske union.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Definisjoner

- a) Arrestordre: en avgjørelse truffet av kompetent myndighet i Norge, Island eller i en medlemsstat i Den europeiske union om å be en annen av de nevnte stater om å pågripe og overlevere en ettersøkt person til strafforfølgning eller straffullbyrding*
- b) Nordisk arrestordre: en arrestordre sendt mellom de nordiske stater*
- c) EU-avtale: avtale mellom Den europeiske union og republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyre mellom medlemsstatene i Den europeiske union og Island og Norge av 28. juni 2006*
- d) Nordisk konvensjon: konvensjon om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (Nordisk arrestordre) av 15. desember 2005*

§ 3 skal lyde:

§ 3 Overlevering på grunnlag av en arrestordre

Overlevering av personer til en medlemsstat i Den europeiske union skjer på grunnlag av en arrestordre. En arrestordre kan utstedes for

- a) strafforfølgning for forhold som kan medføre frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon i minst 1 år i den staten som har utstedt arrestordren, eller*
- b) fullbyrding av ilagt frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon på minst fire måneder.*

Overlevering av personer til en annen nordisk stat skjer på grunnlag av en nordisk arrestordre. En nordisk arrestordre kan utstedes for

- a) strafforfølgning for forhold som i den staten som har utstedt arrestordren, kan medføre frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon, eller
- b) fullbyrding av ilagt frihetsstraff som nevnt i bokstav a.

Som nordisk arrestordre anses også en arrestordre som nevnt i første ledd utstedt av en nordisk stat.

For nordiske arrestordrer gjelder loven med de særregler som fremgår av de enkelte bestemmelsene.

§ 4 skal lyde:

§ 4 Krav til utformingen av en arrestordre

En arrestordre skal inneholde:

- a) navn, adresse, telefon- og faksnummer og e-postadresse til den som har utstedt arrestordren,
- b) den ettersøktes personalia og statsborgerskap,
- c) om det foreligger en rettskraftig dom, en pågripelsesbeslutning eller en annen avgjørelse med samme rettskraft,
- d) lovovertrедelsens karakter med en henvisning til straffebestemmelser som antas å ramme handlingen,
- e) en beskrivelse av under hvilke omstendigheter lovovertrедelsen er begått, herunder tidspunkt, sted og omfang av den ettersøktes deltakelse,
- f) den idømte straff eller den strafferamme som er fastsatt for lovovertrедelsen i den staten som har utstedt arrestordren, og
- g) så vidt mulig andre følger av lovovertrедelsen.

En arrestordre skal være skrevet på eller oversettes til det språk eller ett av de språk som benyttes av den iverksettende stat, eller til et annet språk den iverksettende stat har godtatt. En nordisk arrestordre skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

En etterlysning registrert i Schengen informasjonssystem eller i et annet system for etterlysning av personer og som gjelder overlevering innenfor lovens virkeområde, jf. § 1, skal sidestilles med en arrestordre inntil arrestordren mottas.

Nåværende § 3 blir ny § 5 i kapittel 1.

I kapittel 2 gjøres følgende endringer:

§ 6 skal lyde:

§ 6 Dobbelt straffbarhet

Overlevering på grunnlag av en ikke-nordisk arrestordre kan bare skje når handlingen som ligger til grunn for arrestordren, eller en tilsvarende handling, er straffbar etter norsk lov.

Kravet i første ledd gjelder ikke dersom arrestordren gjelder medvirkning eller forsøk på medvirkning til at en gruppe personer som opptrer med et felles mål begår

- a) terrorhandlinger som nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 3

- b) ulovlig handel med narkotiske og psykotrope stoffer
- c) drap
- d) grov kroppsskade
- e) kidnapping, ulovlig frihetsberøvelse eller gisseltaking
- f) voldtekt.

Første ledd gjelder heller ikke dersom

- a) *staten som har utstedt arrestordren ikke stiller krav om dobbel straffbarhet for overlevering til Norge for strafforfølgning eller fullbyrding av ilagt straff for tilsvarende forhold,*
- b) *forholdet i den utstedende stat kan straffes med fengsel eller annen frihetsberøvende reaksjon i minst tre år, og*
- c) *forholdet i den utstedende stat anses som en av de handlinger som er nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 4.*

Nåværende § 4 blir ny § 7. Første ledd skal lyde:

Arrestordren skal etterkommes og iverksettes hvis det ikke foreligger en avslagsgrunn etter § 8 eller § 9.

Annet ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Dersom det foreligger en obligatorisk avslagsgrunn for ett eller flere forhold, jf. § 8, skal det settes vilkår om at den ettersøkte ikke kan strafforfølges for disse forholdene. Dersom det foreligger en fakultativ avslagsgrunn, jf. § 9, kan det settes et slikt vilkår.

Nåværende § 5 blir ny § 8 første ledd. Første ledd bokstav i) skal lyde:

- i) *den kompetente myndighet har kjennskap til at det i en medlemsstat i Den europeiske union eller en stat tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger en rettskraftig dom eller en annen endelig avgjørelse som avskjærer videre strafforfølgning for det samme forholdet, og, dersom det er ilagt en reaksjon, at denne reaksjonen er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes.*

Nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Er arrestordren utstedt av en ikke-nordisk stat skal den også avslås dersom:

- a) *forholdet helt eller delvis er begått i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon, og forholdet ikke er straffbart etter norsk lovgivning, eller*
- b) *straffansvaret eller adgangen til strafforfølgning ville vært foreldet etter norsk lovgivning og forholdet er begått av norsk statsborger eller helt eller delvis er begått i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon.*

Er arrestordren utstedt av en stat som ikke overleverer for politiske forbrytelser i tråd med EU-avtalen artikkel 6, skal den avslås på samme vilkår. Dersom arrestordren er utstedt av en stat som ikke overleverer egne statsborgere, skal den avslås dersom den gjelder en norsk statsborger. Dersom forholdet ikke er straffbart i Norge gjelder § 6.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Fakultative avslagsgrunner

En arrestordre kan avslås dersom:

- a) det er igangsatt strafforfølgning mot den ettersøkte i Norge av det forholdet arrestordren gjelder,
- b) påtalemyndigheten har kjennskap til at det i en *annen stat enn en EU-medlemsstat eller stat* tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet, og straffen i tilfelle domfellelse er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes etter denne statens regler, eller
- c) arrestordren gjelder fullbyrding av dom, og den ettersøkte er bosatt i Norge, eller er norsk statsborger, og norsk myndigheter forplikter seg til å fullbyrde dommen.

En nordisk arrestordre kan også avslås dersom forholdet er begått helt eller delvis i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon, og forholdet ikke er straffbart etter norsk lovgivning.

Den ettersøkte skal få anledning til å uttale seg før en arrestordre avslås på grunnlag av et forhold som er nevnt i *første og annet ledd*. Før en arrestordre avslås etter første ledd bokstav c, skal også kriminalomsorgen gis anledning til å uttale seg.

Nåværende § 7 blir ny § 10.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Vilkår for overlevering. *Strafforfølgning for andre straffbare handlinger.*

Det skal settes som vilkår for overleveringen at vedkommende ikke strafforfølges og at straff ikke fullbyrdes mot vedkommende for forhold begått forut for overleveringen, med mindre

- a) *vedkommende har samtykket,*
- b) *den ettersøkte har unnlatt å forlate staten vedkommende er overlevert til, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,*
- c) *den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til staten vedkommende er overlevert til etter først å ha forlatt det,*
- d) *strafforfølgingen eller strafffullbyrdelsen ikke vil medføre frihetsberøvelse, eller*
- e) *kompetent myndighet i Norge samtykker.*

Anmodning om samtykke som nevnt i første ledd bokstav e) skal sendes påtalemyndigheten. Samtykke skal gis dersom den straffbare handlingen det anmodes om samtykke for selv hadde medført overlevering. Avgjørelsen fattes innen 30 dager etter at anmodningen ble mottatt. § 17 gjelder tilsvarende så langt den passer.

Er den ettersøkte overlevert til Sverige, Danmark, Finland eller Island kan strafforfølgning eller strafffullbyrding innledes mot personen for et forhold som er begått forut for overleveringen, med mindre

- a) *det foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd, eller*

- b) forholdet er begått helt eller delvis i Norge, jf. § 9 *annet ledd*, og påtalemyndigheten ikke samtykker.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Vilkår for overlevering. *Overlevering og utlevering videre.*

Det skal settes som vilkår for overleveringen at vedkommende ikke *skal overleveres videre til en ikke-nordisk stat* for et forhold begått forut for overleveringen, med mindre

- a) *vedkommende har samtykket,*
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate *staten vedkommende er overlevert til*, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til *staten vedkommende er overlevert til* etter først å ha forlatt den, eller
- d) *kompetent myndighet i Norge samtykker. :*

Det skal videre settes som vilkår at utlevering videre bare skjer i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b til d, jf. utleveringsloven § 12 nr. 1 bokstav b. Skjer overleveringen til en nordisk stat skal videre utlevering også kunne skje ved samtykke som nevnt i første ledd bokstav a.

§ 11 *annet ledd* gjelder tilsvarende.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Særlige vilkår for overlevering ved dom avsagt i ettersøktes fravær

Overlevering til fullbyrding av frihetsstraff eller annen frihetsberøvende reaksjon ilagt i ettersøktes fravær og uten at den ettersøkte er blitt innkalt personlig eller på annen måte er blitt informert om tid og sted for rettsforhandlingene, kan bare skje dersom den ettersøkte kan kreve saken behandlet på nytt og under den fornyede behandling har adgang til å være til stede.

I kapittel 3 gjøres følgende endringer:

Nåværende § 9 blir ny § 14.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Pågrepelse, varetektsfengsling og annen bruk av tvangsmidler

Den ettersøkte skal pågripes snarest mulig hvis det ikke er åpenbart at overlevering må avslås etter § 8 eller vil bli avslått etter § 9. Ved pågripelsen skal den ettersøkte informeres om arrestordren og om muligheten til å samtykke til *overlevering* og hvilke rettsfølger et slikt samtykke har. *Ved overlevering til en ikke-nordisk stat skal den ettersøkte også informeres om muligheten til å samtykke til strafforfølgning for andre forhold og hvilke rettsfølger et slikt samtykke har.* Det skal oppnevnes forsvarer.

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne i mer enn 3 dager for å gjennomføre overleveringen, skal vedkommende snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. *Ved avgjørelsen av om vilkårene for fengsling er til stede, skal beslutning som nevnt i § 4 første ledd bokstav c legges til grunn, med mindre den er åpenbart uriktig. Fengsling skal besluttes med mindre det ikke er grunn til å frykte for at den pågrepne vil unndra seg eller vanskeliggjøre overlevering. Straffeprosessloven §§ 171 og 172, jf. § 170 a, gjelder for øvrig tilsvarende.*

Beslutter retten fengsling, skal det settes en tidsfrist som ikke må overstige 2 uker. Den kan forlenges med inntil 2 uker av gangen. Fristene som nevnt gjelder ikke dersom det foreligger en konkurrerende anmodning om utlevering, jf. § 19 annet ledd, eller den som kreves overlevert tidligere er utlevert.

Andre straffeprosessuelle tvangsmidler kan anvendes i samme utstrekning som i saker om tilsvarende lovbrudd her i riket. Annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Immunitet og privilegier

Dersom den ettersøkte har immunitet eller et privilegium med hensyn til rettsforfølgning eller fullbyrding i Norge, skal påtalemyndigheten straks anmode rett myndighet om å oppheve immuniteten eller privilegiet.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Avgjørelse om overlevering på grunnlag av arrestordre

Avgjørelse av om arrestordren skal etterkommes eller ikke, treffes av påtalemyndigheten på grunnlag av kjennelse fra retten. Når en ettersøkt er pågrepet på grunnlag av en arrestordre, skal påtalemyndigheten innen tre dager sende saken til tingretten. Tingretten avgjør ved kjennelse om vilkårene for overlevering er oppfylt. Spørsmålet skal om mulig behandles i rettsmøtet om varetektsfengsling.

Den ettersøkte skal i retten orienteres om muligheten for å samtykke til overlevering og til rettsforfølgning for andre lovovertrедelser begått forut for overleveringen, og om virkningen av at samtykke gis. Et eventuelt samtykke skal protokolleres og vedtas. Samtykker den ettersøkte til overlevering, treffer retten sin avgjørelse straks og senest innen ti dager.

Opplysningene i arrestordren skal legges til grunn for rettens avgjørelse, med mindre de åpenbart er uriktige. Kjennelsen kan ankes etter reglene i straffeprosessloven kapittel 26. Fristen for anke er likevel tre dager. Anke har oppsettende virkning. *Rettskraftig avgjørelse skal om mulig foreligge senest 60 dager etter pågripelsen av den ettersøkte, men innen 10 dager dersom den ettersøkte har samtykket til overlevering.* Den rettskraftige avgjørelsen sendes straks til påtalemyndigheten, som innen tre dager treffer avgjørelse om arrestordren skal etterkommes eller ikke.

Frister som nevnt i første og tredje ledd begynner ikke å løpe før påtalemyndigheten har mottatt tilstrekkelige opplysninger til å behandle saken. Dersom den ettersøkte har immunitet eller privilegium i Norge for den straffbare handling arrestordren gjelder, begynner ikke

fristen å løpe før immuniteten eller privilegiet er opphevet. Dersom det foreligger forhold som nevnt i § 26 tredje ledd annet punktum og sjette ledd, eller overlevering er betinget av samtykke som nevnt i § 26 tredje ledd, begynner fristen ikke å løpe før angjeldende stat har gitt samtykke.

Dersom fristene i særlige tilfeller ikke kan overholdes, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren om dette.

Den ettersøkte kan påklage påtalemyndighetens vedtak. Spørsmålet om vilkårene for overlevering er til stede kan ikke påklages. Straffeprosessloven § 59 a gjelder tilsvarende. Fristen for å klage er likevel tre dager, og klagen har oppsettende virkning. Klageinstansen treffer avgjørelse straks og senest tre dager etter å ha mottatt klagen.

Når endelig avgjørelse om overlevering foreligger, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren. *Avslag på arrestordren skal begrunnes.*

Departementet kan gi forskrifter om samtykke.

§ 18 skal lyde:

§ 18 Avgjørelse om overlevering – nordisk arrestordre

For avgjørelsen av om en nordisk arrestordre skal etterkommes eller ikke, gjelder følgende særregler:

Gir den ettersøkte samtykke til overlevering, skal påtalemyndigheten straks og senest tre dager etter at samtykket er gitt, *treffe avgjørelse om overlevering*. Et samtykke skal avgis skriftlig etter at den ettersøkte har blitt orientert om virkningen av at samtykke gis. Et samtykke kan tilbakekalles.

Dersom påtalemyndigheten vil etterkomme arrestordren, og den ettersøkte ikke samtykker til overlevering, eller trekker samtykket tilbake før overleveringen er gjennomført, sendes saken straks til tingretten. *Reglene i § 17 gjelder så langt de passer.* Rettskraftig avgjørelse skal om mulig foreligge senest 30 dager etter pågripelsen av den ettersøkte.

§ 19 skal lyde:

§ 19 Avgjørelse om overlevering når det foreligger konkurrerende anmodninger

Dersom det foreligger *flere arrestordrer* som gjelder samme person, skal påtalemyndigheten treffe avgjørelse om hvilken arrestordre som skal etterkommes.

Dersom det i tillegg til en eller *flere arrestordrer* foreligger en utleveringsbegjæring fra en stat utenfor Norden og EU, treffes avgjørelsen av departementet.

I vurderingen av hvilken arrestordre eller utleveringsbegjæring som skal etterkommes, skal det bl.a. legges vekt på stedet for og grovheten av de straffbare handlinger, når de konkurrerende arrestordrene/utleveringsbegjæringene er utstedt, og om de gjelder strafforfølgning eller fullbyrding av dom.

Nåværende § 15 blir ny § 20. Første ledd første punktum skal lyde:

Den ettersøkte skal overleveres snarest mulig og senest *ti* dager etter at det foreligger en endelig avgjørelse om overlevering, *likevel senest fem dager dersom overlevering skal skje på grunnlag av en nordisk arrestordre.*

Nåværende § 16 blir ny § 21.

I kapittel 4 gjøres følgende endringer:

§ 22 skal lyde:

§ 22 Utstedelse av en arrestordre

Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til en medlemsstat i Den europeiske union til strafforfølgning dersom det foreligger en beslutning om pågrepelse truffet av retten for en handling som kan medføre fengsel i minst 1 år. Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til straffullbyrding dersom det foreligger rettskraftig dom på fengsel eller annen frihetsberøvelse på minst fire måneder.

Arrestordren skal utformes i samsvar med § 4 og sendes den myndigheten som etter vedkommende stats lovgivning er kompetent til å motta en arrestordre. *Dersom handlingen kan straffes med fengsel i minst 3 år og anses som en handling nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 4, skal det opplyses om dette.*

§ 23 skal lyde:

§ 23 Utstedelse av en nordisk arrestordre

Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til annen nordisk stat til strafforfølgning dersom det foreligger en beslutning om pågrepelse truffet av retten. Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til en annen nordisk stat til straffullbyrding dersom det foreligger rettskraftig dom på fengsel eller annen frihetsberøvelse.

§ 22 annet ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende § 18 blir ny § 24.

Ny § 25 skal lyde:

§ 25 Strafforfølgning for andre straffbare forhold av personer overlevert på grunnlag av arrestordre

Den som er overlevert til Norge, kan ikke strafforfølges, og straff kan ikke fullbyrdes mot vedkommende, for straffbare forhold begått forut for overleveringen med mindre

- a) vedkommende har samtykket,*
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate staten vedkommende er overlevert til, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,*
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til staten vedkommende er overlevert til etter først å ha forlatt det,*
- d) strafforfølgningen eller straffullbyrdelsen ikke vil medføre frihetsberøvelse, eller*

e) *den staten som overleverte den ettersøkte til Norge, samtykker.*

Den som er overlevert fra en nordisk stat, kan strafforfølges, og straff kan fyllbyrdes mot vedkommende for straffbare forhold begått forut for overleveringen med mindre

- a) *det i den stat som overleverte vedkommende foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd bokstav a til h eller det foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd bokstav i,*
- b) *vedkommende er overlevert fra Island, forholdet gjelder en politisk forbrytelse og Island ikke samtykker til strafforfølgning, eller*
- c) *forholdet er begått helt eller delvis på territoriet til den stat som overleverte vedkommende, eller et sted som likestilles med dette, og forholdet ikke er straffbart etter denne statens lovgivning, med mindre denne staten samtykker til strafforfølgning.*

Selv om omstendighetene er som beskrevet i annet ledd bokstav b og c, kan vedkommende strafforfølges for forhold begått forut for overleveringen når det foreligger forhold som nevnt i første ledd bokstav a, b eller c.

Ny § 26 skal lyde:

§ 26 Videre overlevering og utlevering

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en arrestordre, skal ikke overleveres videre til en annen EU-stat for et forhold begått før overleveringen, med mindre:

- a) *vedkommende har samtykket*
- b) *den ettersøkte har unnlatt å forlate riket, enda han i 45 dager har hatt mulighet dette,*
- c) *den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til riket etter først å ha forlatt det, eller*
- d) *den staten som overleverte den ettersøkte til Norge, samtykker til videre overlevering.*

Samtykke som nevnt i første ledd bokstav a) etter at vedkommende er overlevert til Norge, skal gis i rettsmøte. Reglene i § 17 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en nordisk arrestordre, kan overleveres videre til en annen nordisk stat på grunnlag av en nordisk arrestordre som gjelder et straffbart forhold vedkommende har begått forut for overleveringen til Norge. Dersom den ettersøkte er overlevert fra Island, skal videre overlevering likevel ikke skje uten samtykke fra de kompetente islandske myndigheter når den ettersøkte er islandsk statsborger eller handlingen vedkommende kreves overlevert for utgjør en politisk forbrytelse. Reglene i § 18 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en arrestordre, skal ikke utleveres videre til en tredjestat uten samtykke fra den stat som vedkommende er overlevert fra. Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en nordisk arrestordre, kan utleveres videre til en tredjestat i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav a til d. Avgjørelse om videre utlevering treffes av departementet etter bestemmelsene i utleveringsloven.

En anmodning om samtykke som nevnt i første ledd bokstav d, tredje ledd annet punktum og fjerde ledd, skal sendes kompetent myndighet i den stat som overleverte vedkommende i samsvar med bestemmelsene i §§ 22 og 23.

Den som er utlevert til Norge fra en tredjestat, skal ikke overleveres videre i strid med vilkår som er satt for utleveringen. Dersom videre overlevering krever samtykke fra den staten vedkommende er utlevert fra, skal kompetent myndighet sørge for at det straks blir sendt en anmodning om slikt samtykke.

I kapittel 5 gjøres følgende endringer:

Nåværende § 21 blir ny § 27.

Ny § 28 skal lyde:

§ 28 Midlertidig overføring

Foreligger en arrestordre om pågrepelse og overlevering av en ettersøkt person til strafforfølgning, kan påtalemyndigheten etter begjæring samtykke til midlertidig overføring av den ettersøkte for avhør i den stat som har utstedt arrestordren.

Avgjørelsen av om samtykke skal gis eller ikke, treffes av påtalemyndigheten. Samtykke skal ikke gis dersom det er klart at arrestordren vil bli avslått eller dersom den ettersøktes nærvær her i riket anses nødvendig av hensyn til en straffesak eller behandlingen av arrestordren. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det tas hensyn til om overføringen vil forlenge frihetsberøvelsen av den ettersøkte. Den ettersøkte skal få anledning til å uttale seg før avgjørelsen treffes.

Påtalemyndigheten fastsetter varigheten av overføringen og stiller de vilkår som finnes nødvendige.

Ny § 29 skal lyde:

§ 29 Transitt

Den som overleveres fra Sverige, Danmark, Finland eller Island til en av disse statene, kan uten særskilt samtykke føres over norsk territorium.

I andre tilfeller av overlevering på grunnlag av en arrestordre fra en medlemsstat i Den europeiske union til en annen medlemsstat skal departementet gi tillatelse til at personen føres over norsk territorium dersom norske myndigheter har mottatt opplysninger om den ettersøktes identitet og statsborgerskap, den straffbare handlingen art og rettslige karakteristikk, og omstendighetene rundt handlingen, herunder tid og sted. Er den ettersøkte norsk statsborger kan det for tillatelsen stilles vilkår som nevnt i § 10.

Annet ledd gjelder tilsvarende ved transitt av en person som skal utleveres fra en tredjestat til en medlemsstat i Den europeiske union på grunnlag av en utleveringsbegjæring.

15.2 Lov om pågrepelse og overlevering for straffbare forhold – endra utgåve

Lov om pågrepelse og overlevering for straffbare forhold på grunnlag av arrestordre (arrestordreloven)

Kapittel 1. Almennelike bestemmelser

§ 1 Lovens anvendelsesområde

Denne loven gjelder for overlevering av personer mellom Norge, Island og medlemsstater i Den europeiske union.

§ 2 Definisjoner

- a) Arrestordre: en avgjørelse truffet av kompetent myndighet i Norge, Island eller i en medlemsstat i Den europeiske union om å be en annen av de nevnte stater om å pågrepe og overlevere en ettersøkt person til strafforfølgning eller strafffullbyrding.
- b) Nordisk arrestordre: en arrestordre sendt mellom de nordiske stater
- c) EU-avtale: avtale mellom Den europeiske union og republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyre mellom medlemsstatene i Den europeiske union og Island og Norge av 28. juni 2006
- d) Nordisk konvensjon: konvensjon om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (Nordisk arrestordre) av 15. desember 2005

§ 3 Overlevering på grunnlag av en arrestordre

Overlevering av personer til en medlemsstat i Den europeiske union skjer på grunnlag av en arrestordre. En arrestordre kan utstedes for

- a) strafforfølgning for forhold som kan medføre frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon i minst 1 år i den staten som har utstedt arrestordren, eller
- b) fullbyrding av ilagt frihetsstraff eller annen frihetsberøvende reaksjon på minst fire måneder.

Overlevering av personer til en annen nordisk stat skjer på grunnlag av en nordisk arrestordre. En nordisk arrestordre kan utstedes for

- a) strafforfølgning for forhold som i den staten som har utstedt arrestordren, kan medføre frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon, eller
- b) fullbyrding av ilagt frihetsstraff som nevnt i bokstav a.

Som nordisk arrestordre anses også en arrestordre som nevnt i første ledd utstedt av en nordisk stat.

For nordiske arrestordrer gjelder loven med de særregler som fremgår av de enkelte bestemmelsene.

§ 4 Krav til utformingen av en arrestordre

En arrestordre skal inneholde:

- a) navn, adresse, telefon- og faksnummer og e-postadresse til den som har utstedt arrestordren,
- b) den ettersøktes personalia og statsborgerskap,
- c) om det foreligger en rettskraftig dom, en pågripelsesbeslutning eller en annen avgjørelse med samme rettskraft,
- d) lovovertrédelsens karakter med en henvisning til straffebestemmelser som antas å ramme handlingen,
- e) en beskrivelse av under hvilke omstendigheter lovovertrédelsen er begått, herunder tidspunkt, sted og omfang av den ettersøktes deltakelse,
- f) den idømte straff eller den strafferamme som er fastsatt for lovovertrédelsen i den staten som har utstedt arrestordren, og
- g) så vidt mulig andre følger av lovovertrédelsen.

En arrestordre skal være skrevet på eller oversettes til det språk eller ett av de språk som benyttes av den iverksettende stat, eller til et annet språk den iverksettende stat har godtatt. En nordisk arrestordre skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

En etterlysning registrert i Schengen informasjonssystem eller i et annet system for etterlysning av personer og som gjelder overlevering innenfor lovens virkeområde, jf. § 1, skal sidestilles med en arrestordre inntil arrestordren mottas.

§ 5 Forholdet til straffeprosessloven

Så fremt ikke annet er bestemt i denne lov, gjelder straffeprosesslovens regler så langt de passer.

Kapittel 2. Vilkår for å iverksette en arrestordre

§ 6 Dobbel straffbarhet

Overlevering på grunnlag av en ikke-nordisk arrestordre kan bare skje når handlingen som ligger til grunn for arrestordren, eller en tilsvarende handling, er straffbar etter norsk lov.

Kravet i første ledd gjelder ikke dersom arrestordren gjelder medvirkning eller forsøk på medvirkning til at en gruppe personer som opptrer med et felles mål begår

- a) terrorhandlinger som nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 3
- b) ulovlig handel med narkotiske og psykotrope stoffer
- c) drap
- d) grov kroppsskade
- e) kidnapping, ulovlig frihetsberøvelse eller gisseltaking
- f) voldtekt

Første ledd gjelder heller ikke dersom

- a) staten som har utstedt arrestordren ikke stiller krav om dobbel straffbarhet for overlevering til Norge for strafforfølgning eller fullbyrding av ilagt straff for tilsvarende forhold,
- b) forholdet i den utstedende stat kan straffes med fengsel eller annen frihetsberøvende reaksjon i minst tre år, og

- c) forholdet i den utstedende stat anses som en av de handlinger som er nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 4.

§ 7 Plikten til å iverksette en arrestordre

Arrestordren skal etterkommes og iverksettes hvis ikke det foreligger en avslagsgrunn etter § 8 eller § 9.

Gjelder arrestordren flere straffbare forhold, skal den etterkommes og iverksettes selv om vilkårene bare er oppfylt for ett av forholdene. Dersom det foreligger en obligatorisk avslagsgrunn for ett eller flere forhold, jf. § 8, skal det settes vilkår om at den ettersøkte ikke kan strafforfølges eller at straff ikke kan fullbyrdes for disse forholdene. Dersom det foreligger en fakultativ avslagsgrunn, jf. § 9, kan det settes et slikt vilkår.

§ 8 Obligatoriske avslagsgrunner

En arrestordre skal avslås dersom:

- a) det er gitt amnesti for det samme forholdet i Norge,
- b) den ettersøkte på grunn av sin alder ikke kan gjøres strafferettslig ansvarlig for forholdet i Norge,
- c) det i Norge foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet, og straffen i tilfelle domfellelse er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,
- d) det i Norge foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet på overføring til tvungen psykisk helsevern eller tvungen omsorg, og dommen er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,
- e) det i Norge foreligger rettskraftig forelegg for det samme forholdet, og forelegget er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,
- f) det i Norge foreligger godkjent avtale fra mekling i konfliktråd for det samme forholdet, og avtalen ikke er vesentlig misligholdt,
- g) rettsforfølgning for det samme forholdet i Norge er innstilt, med mindre det foreligger forhold som nevnt i straffeprosessloven § 74 første, femte eller sjette ledd,
- h) det i Norge er meddelt påtaleunntatelse for det samme forholdet, med mindre det foreligger forhold som nevnt i straffeprosessloven § 74 annet, tredje, fjerde eller sjette ledd, eller
- i) den kompetente myndighet har kjennskap til at det i en medlemsstat i Den europeiske union eller stat tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger en rettskraftig dom eller en annen endelig avgjørelse som avskjærer videre strafforfølgning for det samme forholdet, og, dersom det er ilagt en reaksjon, at denne reaksjonen er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes.

Er arrestordren utstedt av en ikke-nordisk stat skal den også avslås dersom:

- a) forholdet helt eller delvis er begått i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon, og forholdet ikke er straffbart etter norsk lovgivning, eller
- b) straffansvaret eller adgangen til strafforfølgning ville vært foreldet etter norsk lovgivning og forholdet er begått av norsk statsborger eller helt eller delvis er begått i Norge,

herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon.

Er arrestordren utstedt av en stat som ikke overleverer for politiske forbrytelser i tråd med EU-avtalen artikkel 6, skal den avslås på de samme vilkår. Dersom arrestordren er utstedt av en stat som ikke overleverer egne statsborgere, skal den avslås dersom den gjelder en norsk statsborger. Dersom forholdet ikke er straffbart i Norge gjelder § 6.

§ 9 Fakultative avslagsgrunner

En arrestordre kan avslås dersom:

- a) det er igangsatt strafforfølgning mot den ettersøkte i Norge av det forholdet arrestordren gjelder,
- b) påtalemyndigheten har kjennskap til at det i en annen stat enn en EU-medlemsstat eller stat tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet, og straffen i tilfelle domfellelse er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes etter denne statens regler, eller
- c) arrestordren gjelder fullbyrding av dom, og den ettersøkte er bosatt i Norge, eller er norsk statsborger, og norske myndigheter forplikter seg til å fullbyrde dommen

En nordisk arrestordre kan også avslås dersom forholdet er begått helt eller delvis i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon, og forholdet ikke er straffbart etter norsk lovgivning.

Den ettersøkte skal få anledning til å uttale seg før en arrestordre avslås på grunnlag av et forhold som er nevnt i første og annet ledd. Før en arrestordre avslås etter første ledd bokstav c, skal også kriminalomsorgen gis anledning til å uttale seg.

§ 10 Betinget overlevering

Dersom en arrestordre gjelder overlevering til strafforfølgning, og den ettersøkte er norsk statsborger eller bosatt i Norge, kan det settes som vilkår for overleveringen at vedkommende sendes tilbake for å sone en eventuell dom her.

Den ettersøkte og kriminalomsorgen skal få anledning til å uttale seg før det settes et slikt vilkår.

§ 11 Vilkår for overlevering. Strafforfølgning for andre straffbare handlinger.

Det skal settes som vilkår for overleveringen at vedkommende ikke strafforfølges og at straff ikke fullbyrdes mot vedkommende for forhold begått forut for overleveringen, med mindre

- a) vedkommende har samtykket,
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate staten vedkommende er overlevert til, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til staten vedkommende er overlevert til etter først å ha forlatt det,
- d) strafforfølgningen eller strafffullbyrdelsen ikke vil medføre frihetsberøvelse, eller
- e) kompetent myndighet i Norge samtykker.

Anmodning om samtykke som nevnt i første ledd bokstav e) skal sendes påtalemyndigheten. Samtykke skal gis dersom den straffbare handlingen det anmodes om samtykke for selv hadde medført overlevering. Avgjørelsen fattes innen 30 dager etter at anmodningen ble mottatt. § 17 gjelder tilsvarende så langt den passer.

Er den ettersøkte overlevert til Sverige, Danmark, Finland eller Island kan strafforfølgning eller straffullbyrding innledes mot personen for et forhold som er begått forut for overleveringen, med mindre

- a) det foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd, eller
- b) forholdet er begått helt eller delvis i Norge, jf. § 9 annet ledd, og påtalemyndigheten ikke samtykker.

§ 12 Vilkår for overlevering. Overlevering og utlevering videre

Det skal settes som vilkår for overlevering at vedkommende ikke skal overleveres videre til en ikke-nordisk stat for et forhold begått forut for overleveringen, med mindre

- a) vedkommende har samtykket
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate staten vedkommende er overlevert til, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til staten vedkommende er overlevert til etter først å ha forlatt den, eller
- d) kompetent myndighet i Norge samtykker

Det skal videre settes som vilkår at utlevering videre bare skjer i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b til d, jf. utleveringsloven § 12 nr. 1 bokstav b. Skjer overleveringen til en nordisk stat skal videre utlevering også kunne skje ved samtykke som nevnt i første ledd bokstav a.

§ 11 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 13 Særlige vilkår for overlevering ved dom avsagt i ettersøktes fravær

Overlevering til fullbyrding av frihetsstraff eller annen frihetsberøvende reaksjon ilagt i ettersøktes fravær og uten at den ettersøkte er blitt innkalt personlig eller på annen måte er blitt informert om tid og sted for rettsforhandlingene, kan bare skje dersom den ettersøkte kan kreve saken behandlet på nytt og under den fornyede behandling har adgang til å være til stede.

Kapittel 3. Behandlingen av en arrestordre

§ 14 Oversendelse til påtalemyndigheten

En arrestordre skal sendes politimesteren på stedet den ettersøkte oppholder seg. Er oppholdsstedet ukjent, skal arrestordren sendes Kripos.

Ved feilsending skal den som mottar arrestordren, straks sende den videre til kompetent påtalemyndighet og underrette den som har utstedt arrestordren.

§ 15 Pågripelse, varetektsfengsling og annen bruk av tvangsmidler

Den ettersøkte skal pågripes snarest mulig hvis det ikke er åpenbart at overlevering må avslås etter § 8 eller vil bli avslått etter § 9. Ved pågripelsen skal den ettersøkte informeres om arrestordren og om muligheten til å samtykke til overlevering og hvilke rettsfølger et slikt samtykke har. Ved overlevering til en ikke-nordisk stat skal den ettersøkte også informeres om muligheten til å samtykke til strafforfølgning for andre forhold og hvilke rettsfølger et slikt samtykke har. Det skal oppnevnes forsvarer.

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne i mer enn 3 dager for å gjennomføre overleveringen, skal vedkommende snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Ved avgjørelsen av om vilkårene for fengsling er til stede, skal beslutning som nevnt i § 4 første ledd bokstav c legges til grunn, med mindre den er åpenbart uriktig. Fengsling skal besluttes med mindre det ikke er grunn til å frykte for at den pågrepne vil unndra seg eller vanskeliggjøre overlevering. Straffeprosessloven §§ 171 og 172, jf. § 170 a, gjelder for øvrig tilsvarende.

Beslutter retten fengsling, skal det settes en tidsfrist som ikke må overstige 2 uker. Den kan forlenges med inntil 2 uker av gangen. Fristene som nevnt gjelder ikke dersom det foreligger en konkurrerende anmodning om utlevering, jf. § 19 annet ledd, eller den som kreves overlevert tidligere er utlevert.

Andre straffeprosessuelle tvangsmidler kan anvendes i samme utstrekning som i saker om tilsvarende lovbrudd her i riket. Annet ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 16 Immunitet og privilegier

Dersom den ettersøkte har immunitet eller et privilegium med hensyn til rettsforfølgning eller fullbyrding i Norge, skal påtalemyndigheten straks anmode rett myndighet om å oppheve immuniteten eller privilegiet.

§ 17 Avgjørelse om overlevering på grunnlag av arrestordre

Avgjørelse av om en arrestordre skal etterkommes eller ikke, treffes av påtalemyndigheten på grunnlag av kjennelse fra retten. Når en ettersøkt er pågrepet på grunnlag av en arrestordre skal påtalemyndigheten innen tre dager sende saken til tingretten. Tingretten avgjør ved kjennelse om vilkårene for overlevering er oppfylt. Spørsmålet skal om mulig behandles i rettsmøtet om varetektsfengsling.

Den ettersøkte skal i retten orienteres om muligheten for å samtykke til overlevering og til rettsforfølgning for andre lovovertrедelser begått forut for overleveringen, og om virkningen av at samtykke gis. Et eventuelt samtykke skal protokolleres og vedtas. Samtykker den ettersøkte til overlevering, treffer retten sin avgjørelse straks og senest innen ti dager.

Opplysningene i arrestordren skal legges til grunn for rettens avgjørelse, med mindre de åpenbart er uriktige. Kjennelsen kan ankes etter reglene i straffeprosessloven kapittel 26. Fristen for anke er likevel tre dager. Anke har oppsettende virkning. Rettskraftig avgjørelse skal om mulig foreligge senest 60 dager etter pågripelsen av den ettersøkte, men innen 10 dager dersom den ettersøkte har samtykket til overlevering. Den rettskraftige avgjørelsen sendes straks til påtalemyndigheten, som innen tre dager treffer avgjørelse om arrestordren skal etterkommes eller ikke.

Fristen som nevnt i første og tredje ledd begynner ikke å løpe før påtalemyndigheten har mottatt tilstrekkelige opplysninger til å behandle saken. Dersom den ettersøkte har immunitet eller privilegium i Norge for den straffbare handling arrestordren gjelder, begynner ikke fristen å løpe før immuniteten eller privilegiet er opphevet. Dersom det foreligger forhold som nevnt i § 26 tredje ledd annet punktum og sjette ledd, eller overlevering er betinget av samtykke som nevnt i § 26 fjerde ledd, begynner fristen ikke å løpe før angjeldende stat har gitt samtykke.

Dersom fristene i særlige tilfeller ikke kan overholdes, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren om dette.

Den ettersøkte kan påklage påtalemyndighetens vedtak. Spørsmålet om vilkårene for overlevering er til stede kan ikke påklages. Straffeprosessloven § 59 a gjelder tilsvarende. Fristen for å klage er likevel tre dager, og klagen har oppsettende virkning. Klageinstansen treffer avgjørelse straks og senest tre dager etter å ha mottatt klagen.

Når endelig avgjørelse om overlevering foreligger, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren. Avslag på arrestordren skal begrunnes.

§ 18 Avgjørelse om overlevering – nordisk arrestordre

For avgjørelsen av om en nordisk arrestordre skal etterkommes eller ikke, gjelder følgende særregler:

Gir den ettersøkte samtykke til overlevering, skal påtalemyndigheten straks og senest innen tre dager etter at samtykket er gitt, treffe avgjørelse om overlevering. Et samtykke skal avgis skriftlig etter at den ettersøkte har blitt orientert om virkningen av at samtykke gis. Et samtykke kan tilbakekalles.

Dersom påtalemyndigheten vil etterkomme arrestordren, og den ettersøkte ikke samtykker til overlevering, eller trekker samtykket tilbake før overleveringen er gjennomført, sendes saken straks til tingretten. Reglene i § 17 gjelder så langt de passer. Rettskraftig avgjørelse skal om mulig foreligge senest 30 dager etter pågripelsen av den ettersøkte.

§ 19 Avgjørelse om overlevering når det foreligger konkurrerende anmodninger

Dersom det foreligger flere arrestordrer som gjelder samme person, skal påtalemyndigheten treffe avgjørelse om hvilken arrestordre som skal etterkommes.

Dersom det i tillegg til en eller flere arrestordrer foreligger en utleveringsbegjæring fra en stat utenfor Norden og EU, treffes avgjørelsen av departementet.

I vurderingen av hvilken arrestordre eller utleveringsbegjæring som skal etterkommes, skal det bl.a. legges vekt på stedet for og grovheten av de straffbare handlinger, når de konkurrerende arrestordrene/utleveringsbegjæringene er utstedt, og om de gjelder strafforfølgning eller fullbyrding av dom.

§ 20 Frist for overlevering

Den ettersøkte skal overleveres snarest mulig og senest ti dager etter at det foreligger en endelig avgjørelse om overlevering, likevel senest fem dager dersom overlevering skal skje på

grunnlag av en nordisk arrestordre. Gjør særlige omstendigheter det umulig å overlevere den ettersøkte innenfor denne fristen, skal påtalemyndigheten straks kontakte den som har utstedt arrestordren for å avtale en ny frist.

Overlevering kan utsettes dersom det foreligger tungtveiende humanitære grunner.

§ 21 Utsatt og midlertidig overlevering på grunn av strafforfølgning i Norge

Overlevering kan utsettes for å strafforfølge den ettersøkte i Norge for et annet straffbart forhold. Det samme gjelder dersom den ettersøkte skal fullbyrde en dom for et annet straffbart forhold.

I stedet for å utsette overleveringen kan overlevering gjøres midlertidig på vilkår som avtales skriftlig mellom påtalemyndigheten og den som har utstedt arrestordren.

Dersom den ettersøkte er frihetsberøvet, skal kriminalomsorgen gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse etter første ledd annet punktum og annet ledd.

Kapittel 4. Overlevering til Norge

§ 22 Utstedelse av en arrestordre

Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til en medlemsstat i Den europeiske union til strafforfølgning dersom det foreligger en beslutning om pågrep truffet av retten for en handling som kan medføre fengsel i minst 1 år. Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til straffullbyrding dersom det foreligger rettskraftig dom på fengsel eller annen frihetsberøvelse på minst fire måneder.

Arrestordren skal utformes i samsvar med § 4 og sendes den myndigheten som etter vedkommende stats lovgivning er kompetent til å motta en arrestordre. Dersom handlingen kan straffes med fengsel i minst 3 år og anses som en handling nevnt i EU-avtalen artikkel 3 nr. 4, skal det opplyses om dette.

§ 23 Utstedelse av en nordisk arrestordre

Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til en annen nordisk stat til strafforfølgning dersom det foreligger en beslutning om pågrep truffet av retten. Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til straffullbyrding dersom det foreligger rettskraftig dom på fengsel eller annen frihetsberøvelse.

§ 22 annet ledd første og annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 24 Varetektsfradrag

Når en ettersøkt overleveres til fullbyrding av dom her i riket, skal det gjøres fradrag i straffen for den tiden han eller hun i anledning av saken har vært berøvet friheten i den iverksettende stat. Det samme gjelder når den ettersøkte blir overlevert til strafforfølgning, dersom den ettersøkte blir idømt fengselsstraff her i riket på grunnlag av det straffbare forholdet arrestordren gjelder.

§ 25 Strafforfølgning for andre straffbare forhold av personer overlevert på grunnlag av arrestordre

Den som er overlevert til Norge, kan ikke strafforfølges, og straff kan ikke fullbyrdes mot vedkommende, for straffbare forhold begått forut for overleveringen med mindre

- a) vedkommende har samtykket,
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate staten vedkommende er overlevert til, enda han i 45 dager har hatt mulighet til dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til staten vedkommende er overlevert til etter først å ha forlatt det,
- d) strafforfølgingen eller strafffullbyrdelsen ikke vil medføre frihetsberøvelse, eller
- e) den staten som overleverte den ettersøkte til Norge, samtykker.

Den som er overlevert fra en nordisk stat, kan strafforfølges, og straff kan fullbyrdes mot vedkommende for straffbare forhold begått forut for overleveringen med mindre

- a) det i den stat som overleverte vedkommende foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd bokstav a til h eller det foreligger forhold som nevnt i § 8 første ledd bokstav i,
- b) vedkommende er overlevert fra Island, forholdet gjelder en politisk forbrytelse og Island ikke samtykker til strafforfølgning, eller
- c) forholdet er begått helt eller delvis på territoriet til den stat som overleverte vedkommende, eller et sted som likestilles med dette, og forholdet ikke er straffbart etter denne statens lovgivning, med mindre denne staten samtykker til strafforfølgning.

Selv om omstendighetene er som beskrevet i annet ledd bokstav b og c, kan vedkommende strafforfølges for forhold begått forut for overleveringen når det foreligger forhold som nevnt i første ledd bokstav a, b eller c.

§ 26 Videre overlevering og utlevering

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en arrestordre, skal ikke overleveres videre til en annen EU-stat for et forhold begått før overleveringen, med mindre:

- a) vedkommende har samtykket
- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate riket, enda han i 45 dager har hatt mulighet dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til riket etter først å ha forlatt det, eller
- d) den staten som overleverte den ettersøkte til Norge, samtykker til videre overlevering.

Samtykke som nevnt i første ledd bokstav a) etter at vedkommende er overlevert til Norge, skal gis i rettsmøte. Reglene i § 17 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en nordisk arrestordre, kan overleveres videre til en annen nordisk stat på grunnlag av en nordisk arrestordre som gjelder et straffbart forhold vedkommende har begått forut for overleveringen til Norge. Dersom den ettersøkte er overlevert fra Island, skal videre overlevering likevel ikke skje uten samtykke fra de kompetente islandske myndigheter når den ettersøkte er islandsk statsborger eller handlingen vedkommende kreves overlevert for utgjør en politisk forbrytelse. Reglene i § 18 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en arrestordre, skal ikke utleveres videre til en tredjestat uten samtykke fra den stat som vedkommende er overlevert fra. Den som er overlevert til Norge på grunnlag av en nordisk arrestordre, kan utleveres videre til en tredjestat i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav a til d. Avgjørelse om videre utlevering treffes av departementet etter bestemmelsene i utleveringsloven.

En anmodning om samtykke som nevnt i første ledd bokstav d, tredje ledd annet punktum og fjerde ledd, skal sendes kompetent myndighet i den stat som overleverte vedkommende i samsvar med bestemmelsene i §§ 22 og 23.

Den som er utlevert til Norge fra en tredjestat, skal ikke overleveres videre i strid med vilkår som er satt for utleveringen. Dersom videre overlevering krever samtykke fra den staten vedkommende er utlevert fra, skal kompetent myndighet sørge for at det straks blir sendt en anmodning om slikt samtykke.

Kapittel 5. Andre bestemmelser i forbindelse med overlevering

§ 27 Beslag og overlevering av ting

Påtalemyndigheten skal beslaglegge og overlevere ting som antas å ha betydning som bevis i den saken arrestordren gjelder, eller som er utbytte av dette straffbare forholdet. Det samme gjelder andre ting og utbytte som kan inndras etter straffeloven §§ 34 til 37 b, så fremt den staten som har utstedt arrestordren begjærer det, og det ville vært adgang til inndragningen etter lovgivningen i den staten som har utstedt arrestordren.

Plikten i første ledd gjelder selv om den ettersøkte er død eller forsvunnet.

Påtalemyndigheten kan holde tilbake eller midlertidig overlevere ting som nevnt i første ledd når de antas å ha betydning som bevis i pågående strafforfølgning her i riket.

Overleveringen får ingen betydning for eksisterende rettigheter i tingene. Det kan stilles vilkår for overleveringen hvis det er nødvendig for å beskytte slike rettigheter.

§ 28 Midlertidig overføring

Foreligger en arrestordre om pågrep og overlevering av en ettersøkt person til strafforfølgning, kan påtalemyndigheten etter begjæring samtykke til midlertidig overføring av den ettersøkte for avhør i den stat som har utstedt arrestordren.

Avgjørelsen av om samtykke skal gis eller ikke, treffes av påtalemyndigheten. Samtykke skal ikke gis dersom det er klart at arrestordren vil bli avslått eller dersom den ettersøktes nærvær her i riket anses nødvendig av hensyn til en straffesak eller behandlingen av arrestordren. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det tas hensyn til om overføringen vil forlenge frihetsberøvelsen av den ettersøkte. Den ettersøkte skal få anledning til å uttale seg før avgjørelsen treffes.

Påtalemyndigheten fastsetter varigheten av overføringen og stiller de vilkår som finnes nødvendige.

§ 29 Transitt

Den som overleveres fra Sverige, Danmark, Finland eller Island til en av disse statene, kan uten særskilt samtykke føres over norsk territorium.

I andre tilfeller av overlevering på grunnlag av en arrestordre fra en medlemsstat i Den europeiske union til en annen medlemsstat skal departementet gi tillatelse til at personen føres over norsk territorium dersom norske myndigheter har mottatt opplysninger om den ettersøktes identitet og statsborgerskap, den straffbare handlingen art og rettslige karakteristikk, og omstendighetene rundt handlingen, herunder tid og sted. Er den ettersøkte norsk statsborger kan det for tillatelsen stilles vilkår som nevnt i § 10.

Annet ledd gjelder tilsvarende ved transitt av en person som skal utleveres fra en tredjestat til en medlemsstat i Den europeiske union på grunnlag av en utleveringsbegjæring.